11867

BIBLIOTECA LLANAS

RAMON VINYES

VIATGE

Comèdia? Drama?

3 actes

ADMINISTRACIÓ
CASA PATUEL
MATARÓ

18

CASA PATUEL

Carrer d'Isern, n.º 1 i St. Rafael, n.º 2

MATARO

: : PERRUQUES : :
TRAJOS DE TEATRE
: CREPÈ, MÀSTIC :
: : I GUIXOS : :
DE CARACTERITZAR

«Mètode de caracterització de teatre», utilíssim llibre per als aficionats, il·lustrat amb 22 làmines

PREU: 5 PTES.

VIATGE

Justificació del tiratge

Aquesta obra és propietat de l'autor. Queda fet el dipòsit que marca la llei. La «Sociedad de Autores Españoles» és l'encarregada de l'administració dels drets de presentació i de concedir la deguda autorització.

IMPREMTA MINERVA. — BARCELONA, 13. — TELEFON 255. — MATARÓ

A l'amic, exemple d'amics

Ramon Vilaró i Guillemí.

RAMON VINYES

BIBLIOTECA LLANAS
EDICIONS DE LA CASA PATUEL

Ramon Vinyes

VIATGE

Comèdia? Drama?

Tres actes

MATARÓ

ANY I ABRIL DE MCMXXIX NÚM. 3

FAN LA COMEDIA, O EL DRAMA, DE VIATGE:

Miss Oreneta
Simeó González
Africa Roland
Jafet Roland
La Ballarina
La Novícia
La Dona de tercera
El clown de les fantasies
Un altre clown
Eva } *la parella*
Jaume }
El Banquer
El de la mina de maragdes
El Jugador
El Capità
L'Oficial
El Grumet
Altre passatge. Gent de mar. Servei.

ACTE PRIMER

Coberta d'un vaixell transatlàntic. Lloc on l'acabament de les cabines de coberta deixa un espai lliure al passatge. Hom veu l'escala que porta a les cabines de sota coberta Hi ha també l'escala que mena a les cabines de dalt. Una porta dóna al saló de fumar. Rera les baranes, la visió de la mar: mar ampla, allunyada de costes.

***

Va esfullant-se un dia de primavera, beatífic, clar. Passa per la coberta una llangor salabrosa.

El passatge de primera classe ve del menjador on els han servit el the de les cinc. Les senyores jeuen en les cadires, cadires exteses, de vaixell. Els homes fumen.

El dos Clowns han près la paraula. Van enfarinats de rostre. Per què? Volen fer saber que són clowns i no rendistes en viatge de plaer. Viatgen l'ofici.

Entorn d'ells, gairebé tot el passatge. Miss Oreneta, clara de cels i lassa de volar. Africa Roland, vestida, malgrat el desig seu, amb vels de dol, madura i plena d'ànsies de jovenesa. La Ballarina, una tanagra abillada capriciosament. La Novícia sembla que, com el vaixell, viatgi entre dos blaus i damunt de l'aigua. Simbó Gonzalez, gros i enfarfegat; viu per a lluir els anells i la panxa. Jafet Roland, músic, fill d'Africa Roland, la qual no es diu vídua Roland per a semblar germana de Jafet i no mare. Jafet Roland, de dol sencer, té més de núvol que d'home: l'ha començat a corporitzar la dissort. El Banquer, feli, correcte, uns 40 anys: edat de banquer. El de la mina de maragdes, mig somniaire i mig estafador: creu el que fantasia: eis somnis l'han fet amo de mines fauloses; vesteix entre poeta i senyor d'afers, 35 anys. El Jugador d'ofici: vesteix amb exagerada i cridanera normalitat. Té els anys de no ésser jove ni vell: ni amb l'edat vol sobtar.

678216

BALLARINA

N'havia tingut esment. Volia desconèixer la tragèdia.

AFRICA ROLAND

Conti...; matarem el temps!

CLOWN DE LES FANTASIES

Trobaren un obrer asfixiat dintre les carboneres. El llançaren al mar.

AFRICA ROLAND

Com esdevindria?

CLOWN DE LES FANTASIES

L'enrolaren al darrer port. Qui sap?

L'ALTRE CLOWN

El sepultaria el carbó de la tuberia que emplenà el dipòsit.

MISS ORENETA

Pobre!

BALLARINA

Esperàvem clowns i hem trobat albatros: ocells de tempesta.

CLOWN DE LES FANTASIES

Volien riure? No viatgem com a clowns; podem explicar fets tenebrosos. Hem pagat el passatge, com vostès...

AFRICA ROLAND

I la cara enfarinada?

CLOWN DE LES FANTASIES

La tarja. Capeixi que seria afrós que ens prenguessin per rendistes en viatge de plaer. Els viatges són propicis a les caretes.

BANQUER

Poder portar careta és el més gran plaer del viatge.

AFRICA ROLAND

L'història de l'obrer mort em plau. Conti...

CLOWN DE LES FANTASIES

Res més! Damunt de l'obrer s'hi ha trobat una lletra. Deia a l'esposa, perduda en un poblet dels Andes, lluny de la terra nadiua, que a la fi, era feliç: tenia treball i acabarien les malestrugàncies. En viatge proper li prometia el retorn a la Pàtria amb els estalvis d'aquest viatge que li ha portat la mort. *(silenci)* Ara, l'esposa i el fill, rebran una lletra, florida d'il·lusions, i un avís, ple d'oficialitat i sintetisme, que els avisarà que un espòs i un pare reposa al fons del mar.

MISS ORENETA

L'obrer tenia un fill?

CLOWN DE LES FANTASIEN

Un fill petit.

AFRICA ROLAND

Seria jove?

CLOWN DE LES FANTASIES

Uns vint i cinc anys.

AFRICA ROLAND

Malaguanyat! Era bell?

JAFET

Fas unes preguntes!

AFRICA ROLAND

Quan veig un crim o un accident llegeixo sempre els anys dels protagonistes... Si són joves, m'entendreixo. Si són vells, l'esdeveniment no em punyeix tant!

JUGADOR

Morim una vegada.

L'ALTRE CLOWN

Cal sentir-ho. Si poguéssim fer cinc o sis morts, hi agafariem pràctica.

BALLARINA

Mal pròleg de viatge.

SIMEÓ GONZALEZ

I pròleg de clowns!

MISS ORENETA

L'obrer morí quan creia abastar la felicitat! Qui sap si el va matar l'il·lusió ..

NOVICIA

Vida mísera, la nostra!

BALLARINA

Voldran que recaptem per a la vídua i el fill del mort? (*Molt apropada a* JAFET. *Tanteja*) Diguim-ho vostè... He vist passar l'ombra de la mort pels seus ulls qne tenen grisor de llunyania.

CLOWN DE LES FANTASIES

No s'hi aboqui tant... Hi ha qui s'ha ofegat dintre d'uns ulls.

SIMEÓ GONZALEZ

Es manca de tacte explicar escenes pesombroses al passatge de primera.

L'ALTRE CLOWN

Els rics, en digerir, volen riure. Venen encaparrats de tot el dia, esmerçat en l'estudi d'arrencar la pell al proïsme.

SIMEÓ GONZALEZ

No vull negar als clowns el dret de l'impertinència.

L'ALTRE CLOWN

La veritat sempre ho és!

SIMEÓ GONZALEZ

Qui juga?

JUGADOR *(Es desvetlla com les aranyes)*

Jo! Sense joc no hi ha viatge! Qui juga més?

CLOWN DE LES FANTASIES

El pròleg trist ens presenta sense que ens manqui presentació.

SIMEÓ GONZALEZ

Vol dir que parteix el viatge en sentimentals, i no sentimentals?

BALLARINA

Obra les cortines d'aquest escenari flotant on comença un espectacle de vint dies.

CLOWN DE LES FANTASIES

Els primers ports preparen el drama o la comèdia de la travessia. Entren al vaixell personatges heterogenis. Lluny de la costa, la vida del contacte per força, es viu famolencament.

L'ALTRE CLOWN

Uns han deixat les cabines, on, el mal de mar, els estenellà damunt de les lliteres i l'estranya convalescència els vibratilitza. Altres, es posen la careta del mar damunt la careta dels carrers i dels ports.

BALLARINA

Altres...?

CLOWN DE LES FANTASIES

(*Molta intenció La* BALLARINA *treu la mà del damunt l'espatlla del músic on la reposava enfrebrada)* Altres treballen amb llanterna sorda, fan mina de taup... En... primer acte.

EL DE LA MINA DE MARAGDES

(*Grup amb el* BANQUER. *Obra operacions*) Que em diu de la mina de maragdes?

BANQUER

Es abundosa?

EL DE LA MINA

Un prat de verdor petrificada.

BANQUER

Podem llençar accions al mercat de Nova-York.

EL DE LA MINA

Les maragdes hi són a grapats. Les papallones, que es nodrei-

xen en les flors de la muntanya on hi ha les mines, tenen les ales verdes.

BANQUER

Vostè és poeta! Malgrat no es cregui així, la poesia ajuda a fer certes operacions comercials...

BALLARINA

Senyor clown: ¿quin argument tindrà o podrà tenir la nostra comèdia de viatge!

L'ALTRE CLOWN

O el nostre drama de viatge!

CLOWN DE LES FANTASIES

Les comèdies i els drames de viatge, mai tenen argument.

JUGADOR

Caldrà tornar a preguntar. ¿Qui juga?

SIMEÓ GONZALEZ

A què?

JUGADOR

Al pocker. Trïïn!

L'ALTRE CLOWN

Vostè flaira a vaixell i a cabina de joc. Si el clown jugués amb vostè, tindria el convenciment de que juga amb un pràctic.

AFRICA ROLAND

També, en les meves grans hisendes matàvem els jorns jugant. Si no juguessin al pocker, que és joc d'homes...

SIMEÓ GONZALEZ

Ho arranjarem... Passin els sentimentals.

CLOWN DE LES FANTASIES

¿El seu nom, cabdill enemic?

SIMEÓ GONZÁLEZ

Simeó Gonzalez. Mercader de cuiros; milionari, i poc amic de galindaines.

L'altre Clown

Que entendrà don Simeó per galindaines?

Ballarina *(al músic)*

Ve a jugar, jove?

Jafet

Soc dels sentimentals! Resto.

Ballarina

Molt interessant. (*Parla a* Africa Roland *que surt amb ella*). Germà seu? Enamorat? Viu trist...
Entren al saló de fumar. S'ha desfet el cercle. La Novicia *esguarda el mar i s'alluya a pleret,* Jafet Roland *esguarda a* Miss Oreneta *qui lluita per a no plorar. Els clowns omplen l'escenari del vaixell.*

L'altre Clown

Ha començat l'espectacle, germà clown... Bastidors endis?

Clown de les fantasies

Mai: El viatge és fet d'intermedis que cal omplir.

Laltre Clown

Has vist la pressa que portem d'espolsar-nos del damunt les malaurances dels altres?

Clown de les fantasies

Adhuc acomiadem els morts cantant... cantant rèquiems. També hauriem pogut acomiadar-los ballant... ballant rèquiems. Es clar: la vida del proïsme, en la nostra, és com el treball dels clowns en el circ: tapa escletxes.
S'allunya. Quietut. Passa per la coberta una remor de blau que cruix com el paper d'estany i una remor d'onades que es despentinen.

Jafet Roland (*a Miss Oreneta*)

Vostè ha sentit la mort de l'obrer com una coltellada,

Miss Oreneta

No tant!

JAFET

Els ulls li han llagrimejat.

MISS ORENETA

L'esdeveniment no és joiós,.. Un que amb els dits tocava la felicitat...

JAFET

I la felicitat li fuig.

MISS ORENETA

O la felicitat se l'emporta per sempre...

JAFET

Vostè és la de les rialles?... M'havien dit...

MISS ORENETA

Que era un brollador?...

JAFET

Si.., Jo presentia que dintre seu hi niava una sofrença.

MISS ORENETA

I si s'enganyés?

JAFET

Em puc enganyar?

MISS ORENETA

Un viatge és un teixit de confidències... i de fantasies. (*Talla el diàleg)* Bell dia de mar.

JAFET

Crepuscle... Sento al cor l'agonia de la llum del jorn.

MISS ORENETA

(Esguarda a JAFET *fit a fit... aprés, amb melangia clava l'esguard al mar)*. En l'agonia del jorn hi sentim la nostra agonia! Diem coses estranyes ..

Veu les dues gavines que juguen damunt del plomell lluent de les onades? L'escuma les fa més blanques...
Em creia molt lluny de les costes, i encara em segueixen les gavines. *(Torna esguardar a* JAFET).

JAFET

Podria saber-li el nom?

MISS ORENETA

Prou és que no el sàpiga. . Nom conegudíssim en tots els vaixells... Miss Oreneta!

JAFET

(Paladeja el nom commós) Mis Oreneta! *(Silenci)* Ha viatjat molt?...

MISS ORENETA

Més que molt... *(Per l'escala de les cabines altes vé un oficial. S'alegra en veure* MISS ORENETA).

L'OFICIAL

No l'havia saludada, Miss Oreneta... Sabia que era a bord.

MISS ORENETA

(Contesta amb el cap i amb un somriure la salutació de l'Oficial i parla a JAFET) Veu? Miss Oreneta...

L'OFICIAL

Li desplau el moteig... Perdoni.

MISS ORENETA

Miss Oreneta ès nom que em fa lleugera: em parla de volar.

L'OFICIAL

Vé maridada, segons dien...

MISS ORENETA

Vinc maridada...

L'OFICIAL

Sembla impossible.

MISS ORENETA

Perquè tothom sap que tancar una oreneta dintre d'una gàvia vol dir matar-la?

L'OFICIAL

Vostè semblava fela per a viatgar.

MISS ORENETA

Les orenetes s'aparellen en les travessies.

L'OFICIAL

Vostè s'ha aparellat a terra.

MISS ORENETA

No he trobat en la mar qui m'empresonés.

JAFET

Si jo l'hagués coneguda abans...

MISS ORENETA

Vostè? Qué hauria fet?

JAFET

Empresonar-la.

MISS ORENETA

Empresonar-me! Miss Oreneta, empresonada, no és Miss Oreneta... Era Miss Oreneta quan la deixaven volar per a gaudir la melangia de sentir-la llunyana.

JAFET

Rar goig.

MISS ORENETA

L'únic que poden donar les orenetes... (*Silenci*) Les orenetes tenen una poesia especialíssima. S'hi pensa en la primavera i en la tardor. No per elles; per nosaltres; pel temps.

L'OFICIAL

I si les espera... i se les estima...

MISS ORENETA

Perquè avisen l'arribada de les fulles i de les flors. Quanta tristor quan s'en van! Quanta alegria quan retornen. Entre la marxa i el retorn un llarg oblit, però... I fins un llarg oblit quan les tenim a la barbacana del terradet.

OFICIAL

Miss Oreneta ha fet un capgirell.

MISS ORENETA

L'haver volat tant en té la culpa!

CLOWN DE LES FANTASIES

S'hi cap?

OFICIAL

No ho sé! El clown és com la llum d'un gresol, petita però ho omple tot.

CLOWN DE LES FANTASIES

Miss Oreneta...

MISS ORENETA

Un altre que em coneix?

CLOWN PRIMER

A la matinada m'ha entrat per la finestrella de la cabina una rialla trencadissa—cristall i perles—. Viatja amb nosaltres Miss Oreneta... o hem sentit riure una sirena.

MISS ORENETA

Ha sentit riure una sirena... A mi, no!

CLOWN PRIMER

He empresonat la rialla dintre les mans i dringava. Després l'he ofrenada, com un collar, al jorn naixent.

MISS ORENETA

Mentre el mar engorjava l'obrer mort el jorn neixent feia via encollarat de rialles. El jorn, com nosaltres, passa rialler i indiferent sobre les dolors... Fa un xic de fred.

OFICIAL

Eixim dels tròpics, Miss Oreneta

MISS ORENETA

El fred de la porta! Perdonin. Vaig a cercar les pells.

JAFET

L'acompanyo, Miss Oreneta?

MISS ORENETA

Trenca amb dolcesa i melangia la vehemència del músic. Per què?

JAFET

Veritat! Per què?

MISS ORENETA

Gràcies... Sento un fred rar i el mar i el cel semblen plens de foc... (*Surt. Silenci*)

JAFET

Mis Oreneta! (*Suspir, altre silenci*) La coneixen d'altres travessies?

OFICIAL

Viatja molt!

JAFET

Serà rica!

OFICIAL

L'endevinalla no té solució.

JAFET

Diuen que abans era la mateixa alegria.

CLOWN PRIMER

Un gallaret de blat...

JAFET

Abans de casada?... No estimarà l'espòs?

CLOWN DE LES FANTASIES

La fantasia, amic, és una tela d'aranya que ens caça a nosaltres mateixos. Ja pensa amb un espòs que fa sofrir i amb amors malaurats. Les sensacions de viatge enterboleixen com el vi. Es ver o no, senyor oficial?

OFICIAL

Es ver! Malfiis de les sensacions de viatge. Perdonin. (*Surt*). (*Un silenci meditatiu*).

JAFET

M'aconsella la malfiança com a clown o com a home?

CLOWN DE LES FANTASIES

Mai sap quan l'home parla com home o com clown; depèn de tantes coses .. (*El mira fit a fit*) On va...? No vull ésser indiscret...

JAFET

A port. A guanyar-me la vida!

CLOWN DE LES FANTASIES

Al vell món la vida és dura!

JAFET

A la meva terra m'era impossible.

CLOWN DE LES FANTASIES

No cerqui entrebancs, doncs. M'ha entès? Vostè porta el cor massa enfora.

JAFET

Voldrà dir...

CLOWN DE LES FANTASIES

Abreugi el sospirar. Fuig d'uns entrebancs... i cau en uns altres.

JAFET

Ara capeixo... i no voldria capir.

CLOWN DE LES FANTASIES

Tancar els ulls és arranjament de covard... Cal que els obri. (LA BALLARINA *trenca la confidència. Vé de la cabina de joc i cerca a* JAFET. *Sorpresa en els dos que s'apropaven*)

BALLARINA

Faig nosa? (*Silenci*). Els he astorat! Acabo de saber que el senyor és un gran músic...

JAFET

Gran... no!

BALLARINA

En parlar-me endureix la veu... Sóc ballarina... M'han dit que vostè era músic i m'ha vingut l'acudit d'organitzar una festa a benefici de la vídua i del fill del obrer mort. Don Simeó, i la germana de vostè s'han entusiasmat.

JAFET

La mamà, voldrà dir!

BALLARINA

Dona Africa! Li és mamà? No ho sembla i ho dissimula. Sempre ha près que li parlés del seu germà. Don Simeó ofereix una jòia, Dona Africa les caixes de xampany que calguin. Jo les meves dances. Vostè la seva música... Els clowns...

JAFET

Crec, senyora, que s'equivoca. La meva mamà no pot oferir caixes de xampany, De qui parla, vostè?

BALLARINA

De Dona Africa! No li és mamà?...

JAFET

Si... però...

BALLARINA

No pot oferir caixes de xampany?

JAFET

No... no pot oferir-les...

AFRICA ROLAND

Perquè no? (*Esguaida amb duresa al fill i després s'encara manyagosa amb la* BALLARINA). Vol dir que no puc oferir-les perquè porto dol. Jafet és rigurosíssim en les conveniències. Com excepció, i per la festa, fins em treuré els crespons. Un dia és un dia.

JAFET

Mamà!

AFRICA ROLAND

Rebroll tendríssim el meu... Fa la primera volada, senyora! (*Canvi de tò*) Don Simeó diu que farà vestir Miss Oreneta luxosament. Assegura que no plany res amb la seva esposa... Vostè...

BALLARINA

També em vestiré luxosament... i em vestiré pel seu fill... El rondo com si tingués set i ell fos aigua... I ho veig que em mira amb malavolença... Riuen? En viatge tot pren un ritme trepidant. Quedem en que Don Simeó ofrenarà la jòia, jo les dances, el músic la música i vostè les ampolles de xampany que manquin... Vaig a avisar els passatgers.

AFRICA ROLAND

L'acompanyo ..

JAFET

La mamà roman amb mi! (*La ferma.* AFRICA ROLAND *tremola d'ira i dissimula. La* BALLARINA *riu...*)

AFRICA ROLAND

La tròbaré... Perdoni, senyora (*Al fill*) Què vols? (*Va avinagrant els mots*) Perquè em poses en ridícol?

JAFET

Ets tu la que t'hi poses. Què fas? Què cerques fer?

AFRICA ROLAND

(*Va a contestar viu quan s'adona del* CLOWN DE LES FANTASIES) El senyor?...

CLOWN DE LES FANTASIES

Quan treballen les primeres parts, el clown no és mai al circ, encara que hi sigui. . A reveure. (*Surt. Un curt silenci que precedeix l'escena de ratxa*).

AFRICA ROLAND

Em rebregues davant de qualsevulga... No compto, per tú...

JAFET

Estalviem les escenes mamà. Calma't... i diga'm amb que penses pagar les caixes de xampany que has ofert.

AFRICA ROLAND

Don Simeó ha ofert una joia.

JAFET

Don Simeó la podrà oferir... serà ric. Tú ets pobre!

AFRICA ROLAND

Sóc pobre! (*Amb desconhort*).

JAFET

Quan arribem a port ens haurem d'espavil·lar per viure.

AFRICA ROLAND

Pobre de mi (*Sanglota*).

JAFET

Amb plors res s'arranja!

AFRICA ROLAND

Fins en arribar, volia fer-me l'il·lusió de que encara era rica.

JAFET

En saltar a terra?

AFRICA ROLAND

No em coneixeran. Llavors pintaré. Donaré lliçons de piano. Escriuré pels diaris...

JAFET

I quant guanyaras? Aquestes coses ni et donaran per a alimen-

tar als teus gossets que has volgut portar amb tú en deixar les hisendes.

AFRICA ROLAND

Els estimo! Hem deixat masses coses.

IAFET

Ens han obligat a deixar-les. Tot se n'ha anat!

AFRICA ROLAND

Nosaltres hem nascut per rics.

IAFET

I hem empobrit.

AFRICA ROLAND

Amb la pobresa no m'hi avinc.

IAFET

Cap pobre s'hi avé...

AFRICA ROLAND

Els altres... que s'arrangin. M'ha passat pel cap llançar-me. Cauré on cauré. .

IAFET

Què parles?

AFRICA ROLAND

De què m'ha servit el viure honrat... La Ballarina...

IAFET

Fas que el teu fill senti unes coses...

AFRICA ROLAND

No em sotmeto.

IAFET

Cal sotmetre's .. Els teus anys, reclamen seny...

AFRICA ROLAND

Soc vella... Ni caure, puc!

JAFET

Perquè em tens a mi?

AFRICA ROLAND

El fill mantindrà el trasto inútil. Sóc vella!

JAFET

En dir-te vella... no t'he volgut ofendre. Tens un fill gran!...

AFRICA ROLAND

Que m'ho recorda, per a rebaixar-me.

JAFET

La llar que farem et compensarà de la llar perduda...

AFRICA ROLAND

Per la meva culpa!

JAFET

No esbrino qui tingué la culpa del nostre ensorrament. Un fill no hi té dret.

AFRICA ROLAND

Accepta la mare com a destorb. El fill.

JAFET

No parlis amb rencúnia.

AFRICA ROLAND

Valdria més tirar-se al mar... i acabar... (MISS ORENETA *i la* NOVICIA *avançen per la coberta. Van expressament a trobar el músic. Endevinen una escena i voldrien recular.* JAFET *treu importància als esdeveniments*).

JAFET

La mamà no es troba bé... El dol... Els records.

MISS ORENETA

He viatjat molt... Conec els vaixells. (*Silenci*) Tenim un mar de oli blau... (*Altre silenci*) Ens han convidat a una propera festa on vostè farà sentir música seva...

JAFET

La Ballarina porta la nova. Jo no he promès res.

MISS ORENETA

Prometi, doncs (*Vehement*).

JAFET

Li plauria? (*Esperançat*)

MISS ORENETA

(*Abaixant els ulls i trencant la vehemència*). La música m'agrada! I a vostè... Novicia?

NOVICIA

La sé un pecat!

JAFET

Pecat, la música?

NOVICIA

Desperta tantes coses adormides...

MISS ORENETA

La senyoreta va a un convent... Es Novicia.

JAFET

Per a mi la música és repòs! Equival al convent!

NOVICIA

Les reixes de la cel·la posen la creu dels seus barrots damunt l'imaginació.

JAFET

L'imaginació dóna ales a la vida!

NOVICIA

La vida és mentida! El món és mentida!

JAFET

Tan mal li han fet?

NOVICIA

Els menyspreo!

MISS ORENETA (*Com si aixequés el vol*)

Vaixell amb carregament de desconhortats que parlen mal del món i de la vida! Tenebra complerta el nostre vaixell? Oh, no! *Senyalant al fons amb gran joia. De cara al mar la parella es besa a plena boca. No existeix res per ells fora d'ells*). Esguardin los! Es besen! Sol que fuig i amor de besos. Ep la parella! (*Cridant. Sorpresa en ells. Confusió*).

EVA

Ens criden?

MISS ORENETA

Els hem vist besar i necessitem l'alegria de l'amor... (*A* AFRICA ROLAND, *que havia restat un xic allunyada de l'escena i ja torna ésser* AFRICA ROLAND. *S'ha repintat la cara. S'ha enrimelat els ulls*). Apropis senyora. El món no és del tot negre. La parella duu la felicitat... El seu nom?

EVA

Eva!

MISS ORENETA

I Adam?

EVA

No. I Jaume... Un nom prosaic...

MISS ORENETA

Eva i Jaume... els feliços!

EVA

En som Anem a Europa per a recollir un llegat. Hem tingut la sort de que es morís un oncle ric i la seva mort ens ha comblat les il·lusions!

JAUME

Tant temps com maldàvem per a casar-nos sense poder.

EVA

Sense poder... i sense esperances d'arribar a poder... (*Trenca el que anava a dir*).

MISS ORENETA

Diguin... Diguin!... S'endevina el que sentim i no diem... Perquè l'oncle no es pogué morir abans?. . La vida...

JAUME

La vida no és vida sinó quan se sent l'amor.

EVA

L'amor és la raó del viure!

CLOWN DE LES FANTASIES

El capità porta tatuat al braç el record d'un amor etern de quan era grumet... Ara, la mànega de la camisa amaga acuradament el tatuatge.

EVA

Aquesta gent vol omplir nos de cendra els ulls.

Jaume

Perquè ens volen dir que fins l'omor s'oblida i mor? El nostre mai s'esborrarà. (*Dirigint-se a* L'ALTRE CLOWN)

CLOWN DE LES FANTASIES

Mai... Voleu que parlem d'amor? S'obre un concurs de definicions. Que vingui el passatge .. Crida Don Simeó. I el Banquer. I el de les mines. (*Dirigint-se a* L'ALTRE CLOWN)

L'ALTRE CLOWN

Juguen!

CLOWN DE LES FANTASIES

No hi fa res. En els vaixells s'estimen les sorpreses i els estirabots... Un clown organitza un passa-temps gentil per a gaudi del passatge... Riurem! Riurem... Que és amor, Miss Oreneta?

M SS ORENETA

Vol que sia la primera en definir l'amor?

CLOWN DE LES FANTASISS

Vostè ha aixecat més amors que polsaguera un carro quan passa brunzint per una carretera en estiu

MISS ORENETA

Amor és un bell impossible... Una il·lusió lluminosa que fa veure la realitat més negre.

CLOWN DE LES FANTASIES

Té la paraula el senyor músic!... Apropin-se senyors! Avant! Cap-vespre de vaixell!... Què és amor?

JAFET

El somni dels somnis... Ço més bell, que es torna fum quan els braços volen lligar-ho.

CLOWN DE LES FANTASIES

Miss Oreneta i el músic donen definicions aparentment dissemblants... però molt iguales.

ALTRE CLOWN

Que digui Don Simeó que és amor... Ha vingut a empentes.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Si sé que em fan venir per això no vinc. Amor és una necessitat que es paga cara...

CLOWN DE LES FANTASIES

I per a vostè, senyora?

AFRICA ROLAND

Qui sap? En els temps difícils, quan l'espòs em parlava d'amor sabia que era l'hora propícia per a avisar-li les factures extraordinàries.

L'ALTRE CLOWN

Vol dir que no ha pres la definició a la Ballarina?

BALLARINA

No! La Ballarina sap separar l'interés de l'amor. Jo no defineixo l'amor... el sento. I tan divers! Un amor que ara comença xiscla en mi com el clarinet xiscla en un vals d'envelat, el darrer, el vals que es toca quan damunt de la passada festa major hi neix l'alba. *(Rialles).*

ALTRE CLOWN

El seu amor, doncs, no és d'aquells mals que no vol soroll? (*Riuen encara*).

CLOWN DE LES FANTASIES

I la que va a un convent ¿vol dir com sent l'amor?

NOVÍCIA

Fora concurs. Res sé del món ni en vull saber res. M'he donat a l'amor diví i aquest amor és molt diferent dels amors de la terra.

ALTRE CLOWN

I el senyor Misteri? (*El passatge s'ha tombat. Vora la barana del fons, escoltant, sense apropar-se, hi ha el* SENYOR MISTERI. *Vesteix de negre: un negre agafallós. No té cap any i els té tots, verdeja de cara i sembla no tenir cara. Li brillen els ulls com fotja d'aigua plena de cap-vespre de carrer. Quan el passatge l'esguarda s'astora, s'esponja*).

SENYOR MISTERI

Què volen de mi?

SIMEÓ GONZÁLEZ

Té veu: Haviem fet una juguesca que no en tenia.

SENYOR MISTERI

No els ha d'interessar la meva veu...

CLOWN DE LES FANTASIES

I té cara? La seva verdor d'estany de granotas em feia pensar: ¿qui s'hi haurà ofegat sota d'aquesta verdor?

SENYOR MISTERI

No s'hi pot haver ofegat un que patís d'això que vostès en diuen mal d'amor?

CLOWN DE LES FANTASIES

Entra en concurs? Defineixi! Visca el Senyor Misteri ..

SENYOR MISTERI

Senyor Misteri? Què vol dir el nom que m'han posat? Imbècils! *(Desapareix).*

BALLARINA

Com flaira a èther! Mareja.

AFRICA ROLAND

A mi m'havia interessat. Llegeix sempre.

CLOWN DE LES FANTASIES

Què deu llegir?

MISS ORENETA

En cap viatge manquen Senyors Misteris!

JAUME

Que no es quedin els clowns sense donar la seva definició. Els clowns fan de patró aranya.

CLOWN DE LES FANTASIES

Tu, primer.

L'ALTRE CLOWN

Tu... que ets el de la fantasia.

CLOWN DE LES FANTASIES

De nit, en els ports, les llums dels fanals, roges, blaves i verdes, s'enfonsen en l'aigua. Els peixos des de dintre el mar, veuen la llum dels fanals com si fós fruita meravellosa. Pugen a cercar la... mosseguen... i... la fruita era un engany. Tornen aigua endins amagant el desencís. L'amor, pels humans, és com pels peixos la fruita de somni que les llums dels fanals de port fingeixen dintre l'aigua.

SIMEÓ GONZALEZ

Manca el senyor Banqner... què és amor?

BANQUER

Una operació d'àlgebra dificilíssima, amic comerciant.

L'altre clown

Què és amor, en resum? És el que han dit vostès i el que dirien tants altres que el definíssim. Malgrat tot, veig que l'amor pot juntar fins els que l'entenen de faisó antitètica com Miss Oreneta i el Senyor Comerciant. Visca l'amor, doncs.

Eva

L'amor és la vida... Ho és tot!

Jaume

L'amor és foc... És joventut (*abraçant l'esposa*).

L'altre clown

Per gros que sigui el boscall és rosegat per les flames.

Oficial (*Des de l'escala*)

«Quan ambdós siguem vells, el vespre, aprop la llar.

Clown de les fantasies

El senyor Oficial sap versos i creu en els records... o sia en la cendra... Guatin la lluna! No més hi faltava la lluna! Es roja com un cap tallat. (*Tot immovilitza. Petit instant de silenci, líric i argentat. El trenca* Don Simeó *barroerament.*

Simeó Gonzalez

En lloc es perd el temps com en els vaixells. Les hores s'esmunyen dient ximpleries. Ha parlat bé el senyor Misteri en dir-nos «imbècils». Que hem de fer ara: beure lluna? Portin copes líriques, de cristall de silenci. Diria's que tots donem electricitat com els gats quan els passen la mà pel llom. (*Surt. Rera d'ell hi ha escampadissa. La parella s'ha entrelligat i guaita el mar. S'inícia una claror nova. Silenci.*

Miss Oreneta

Un viatge. . una vida... D'un port a l'altre... Del bressol a la tomba...

Novicia

La lluna... Hòstia de comunió nocturna... *Es tapa el rostre adolorida... Queden a primer terme* Miss Oreneta *i* Jafet Roland *Un xic més lluny la* Ballarina.

JAFET

(*A* MISS ORENETA, *qui guaita el mar sentint passar l'instant)* La lluna, Mis Oreneta! (MISS ORENETA *aixeca l'esguard. Després s'apropa a* JAFET *i li recolza el cap damunt l'espatlla*).

MISS ORENETA

M'obsessiona un petit estel... Haurà eixit per mi? Si fós oreneta, aniria a cullir-la amb el bec com qui cull una flor de cofé.

JAFET

Assenyali'm l'estel... Serà també el meu!

MISS ORENETA

El nostre estel. El coneix?

JAFET

M'he passat temps i temps mirant-lo... Es Alfarax... Té un nom àrab i una llum que riu... Espurneja en l'alè extesa de Pagàs.

BALLARINA

(Gelosa encara s'ha gairebé penjada al coll de JAFET). Quin nom tindrien els meus ulls si els deus els tornessin astres?

JAFET

No els hi tornaran!

BALLARINA

Recordi la cabellera de Berenice.

JAFET

Senyora...

BALLARINA

Medusa... No li sembla un nom bell?

JAFET

Es ballarina de balls clàssics?

BALLARINA

Obligo que m'estimin.

JAFET

Crec que pot haver-hi qui freturi per estimar la primera que passa.

BALLARINA

Jo faig que m'estimin els rebels... els que es senten enamorats d'una altra.

JAFET

La dança serà de pregona suggestió.

BALLARINA

I de pregon dramatisme...

MISS ORENETA

La senyora cruix perquè m'ha sentit demanar el nom d un estel?

BALLARINA

L'estel d'ambdós...

MISS ORENETA

I el seu... si vol.

BALLARINA

Quan s'ha volat tant com ha volat vostè, Miss Oreneta, sembla que li haurien d'ésser familiars els noms de tots els estels

MISS ORENETA

Mai m'havia interessat el nom. En tenia prou amb sentir la seva llum sobre la ploma de les ales.

BALLARINA

I quan ja no deu sentir-la en lloc, perquè és casada, és quan sent la llum dels estels al cor?

MISS ORENETA

Amb quin dret pregunta?

BALLARINA

No ho endevina? Li disputo! L'estimo com vostè no el sabrà estimar. Ens trobarem! (*Les dues dones s'esguarden*).

CLOWN DE LES FANTASIES

(*Tienca l'escena. Parla concentradament*). Vinguin. El cos de l'obrer mort corre rera el vaixell. Es gronxa en el llom de les ones altes i li fa de mortalla un vel d'aigua... Sembla inflat de lluna roja i, rera l'estela del vapor, obre uns ulls grans... grans... Es que l'ofegat vol retornar a la seva terra, sia com sia. Deu cercar un cementiri tranquil, dels que reposen als peus d'una muntanya; o un cementiri ros de sol dels que s'estenen prop del trencall del mar.

MISS ORENETA

Tremolo! Fred de nit amb lluna! (JAFET *l'ajuda embolicar-se bé amb les pells)*

CLOWN DE LES FANTASIES

Pobre mort! Sembla un espantall de llom en llom d'onada... Les darreres gavines que ens encalçaven han fugit. (*Moviment. La llum de la lluna comença aclarir el vaixell).* Vinguin... *(La veu del* CLOWN DE LES FANTASIES *vola sota l'argent llunar.*

FI DE L'ACTE PRIMER

ACTE SEGÓN

Saló del vaixell, saló gran i luxós de transatlàntic de primera classe. Parets de fusta treballada. Decoració que fa bonic, amb plafons pintats. És un d'aquells salons teatrals, fets per a dir riquesa i agradar a tothom. Sillons encoixinats. Piano. La porta del fons dóna a coberta. El saló és amarat del llum: hi ha festa. Les finestrelles i la porta són tancades.

***

JAFET ROLAND acaba d'interpretar en viol·loncel música seva. Aplaudiments sorollosos. Vesteix de frac. Han sentit la música fins els pocs disposats a sentir-la. Dels que no estan disposats, no en diem res. En la cambra hi ha bona part del passatge. EL CAPITÁ, L'OFICIAL, MISS ORENETA, que vesteix luxoses robes de nit. AFRIÇA ROLAND. també vestida amb gran luxe. LA BALLARINA amb un vestit molt escollat. SIMEÓ GONZALEZ, de frac i amb moltes joies. Els clowns, amb uniforme de circ. EVA, amb robes fresques, de joventut, no riques però si alegres. JAUME porta smoking.

Van i venen cambrers. EL BANQUER parla baix amb el SENYOR DE LES MARAGDES. El SENYOR DE LES MARAGDES vesteix de negre; el BANQUER de frac.

BALLARINA

Música pura, meravellosament pura, amb una puresa ben diferent d'aquella puresa amb calor de forn que trobem en el Dafnis i Cloe.

SIMEÓ GONZÁLEZ

(*A* AFRICA ROLAND *en el grup)* Té molt, molt mèrit la música del seu fill?

AFRICA ROLAND

Diuen que si...

SIMEÓ GONZALEZ

Perdoni... a mi em deixa glaçat.

AFRICA ROLAND

A mi també.

SIMEÓ GONZALEZ

Sort que m'he passat el temps esguardant una piga que el seu escollament lliura als ulls.

AFRICA ROLAND

Hi ha qui atalaia. (*obra el vano de plomes d estruç i es venta)*

L'ALTRE CLOWN

Don Simeó paladeia la música com si paladegès aigua de Rubinat.

SIMEÓ GONZALEZ

No tant. Però sóc dels que no amaguen el dir que m'és igual el cant de les granotes que el cant dels russinyols. Per mi, un músic és un home que s'ha empescat un mitjà de perdre el temps i fer que els altres el perdin...

L'ALTRE CLOWN

Vol dir que vostè no l'ha aprofitat?

SIMEÓ GONZALEZ

Si a cas, no amb la música!

BALLARINA

Comparteix Miss Oreneta l opinió del seu marit respecte els músics?

JAFET *(Vehement)*

Miss Oreneta, no!

SIMEÓ GONZALEZ

Contesta per poders?

CLOWN DE LES FANTASIES

Ho endevina!

BALLARINA

Se n'hauran fet confidència!

MISS ORENETA

No ha vist des del primer moment que m'agradava la música!

BALLARINA

...He vist que li agradava amb esclat, amb fam... fam de música.

MISS ORENETA (*afirmant amb molta intenció*)

De música, senyora!

BALLARINA

Capeixi que no puc dir fam de músic.

MISS ORENETA

No li coneixia, per a dir tot quant vol dir, ni timidesa ni vergonya. Es un aspecte nou!

BALLARINA

Li faig avinent que sóc ballarina de gran cartell i que sé que les danses, sense sorpreses, no reixen. N'hi preparo d'altres...

CLOWN DE LES FANTASIES *(Obrint una finestrella del salonet)*

Ofereixo un medalló al passatge il·lustre... El Senyor Misteri... *(Per un moment es veu el bust del* SENYOR MISTERI *dintre l'òvol de la finestrella. Dóna sensació de sòn. El* SENYOR MISTERI *s'allunya amatent).*

L'ALTRE CLOWN

Accceptem quansevulga mostra de les seves habilitats... Passi!

CLOWN DE LES FANTASIES

Marxa gesticulant... I la Novícia? *(Surt).*

JAUME

No creuen boig el Senyor Misteri?

AFRICA ROLAND

Juraria que ell creu que els boigs som nosaltres.

JAUME

La passada nit, quan plovia a portadores i llampeguejava rabiosament, el majordom el feu retirar de coberta... S'hi passejava nú...

L'ALTRE CLOWN

Nú del tot? Vol dir que no es tapava la cara amb l'imprescindible mocador xop d'èter?

L'OFICIAL

El bany és original.

CAPITÁ

No sabem la malaltia que pot gorir?

CLOWN DE LES FANTASIES

Retorno amb la Novícia desertora... Dic on l'he trobada?...

NOVICIA

(Entra com en ensonyament. Vesteix robes d'un color gris perlat, molt senzilles),
Arran l'escala de la coberta de tercera!

CLOWN DE LES FANTASIES

Dic que l'he trobada guaitant els estels?

NOVICIA

N'hi han tants!

CLOWN DE LES FANTASIES

I plorant?

NOVICIA

No vull amagar els defalliments.

BALLARINA

Els hi ha portat la música?

NOVÍCIA

Presentia que em faria mal...

BALLARINA

També la sent com Miss Oreneta?

NOVICIA

L'he sentida com si caminés damunt de camins d'aigua i vaig al convent amb el desig de camins ferms.

BALLARINA

La música és traïdora!

SIMEÓ GONZÁLEZ

Prou música. Ho prego! Senyores i Senyors: no els sembla que, deixant apart el xampany musical que ha ofrenat el fill, podriem fer destapar l'espumant extra Veuve Cliquot que la mare ofereix?

CLOWN DE LES FANTASIES

La frase és espumant com el xampany... i dita a temps. Vostè s'escotoreix, Don Simeó!

SIMEÓ GONZALEZ

No és mèrit meu! L'ambient. Tanta espiritualitat! Tanta música! Això s'enganxa! (*Serveixin el xampany. Moviment.* AFRICA ROLAND *serveix i, de grup a grup, fa la mateixa cantarella*).

AFRICA ROLAND

Prenguin la bona voluntat. A bord no hi ha millor xampany que el de la «Veuve Cliquot»... No em feia res gastar! Quan s'ha de gastar es gasta. En les nostres festes beviem xampanys meravellosos, emblanquits pels anys. I creguin que al nostre país el xampany és car; el drets de duana pugen escandalosament. Preus de llegenda. Xampany d'or, pagat a preu d'or!

SIMEÓ GONZÁLEZ

Amb aquest n'hi ha prou. Servit per Africa Roland tindrà un gust insòlit, com cap.

AFRICA ROLAND

(Llangorosa. Rejovenida) Gràcies!... Vostè és un home!

SIMEÓ GONZÁLEZ

I vostè una dona... una gran dona, *(Molt sornaguer)*.

BALLARINA

Jo serviré a Jafet! (LA BALLARINA *ha agafat una copa de xampany i l'ofereix al músic)* Els músics i les ballarines tenen afinitats.

JAFET

Crec que nosaltres mai en tindrem cap. Gràcies per la copa de xampany. (*Pren la copa dels dits de* LA BALLARINA. LA BALLARINA *s'apropa molt a ell per a dir-li arran de boca el seu desig)*.

BALLARINA

M'agrades!

JAFET

(*Passa, amb gran menyspreu, la copa a* MISS ORENETA. *El músic marca el meyspreu amb sobrietat: sense escarafalls*). Em permetrà que passi la copa a Miss Oreneta?

BALLARINA

(*Amb despit, agafa la copa d'una revolada i llença el xampany per la finestrella)* Esperi... a dintre hi ha... L'altra copa li pot servir vostè mateix. (*Va vers* DON SIMEÓ *arrossegant el gest i fent llampeguejar la veu)* Voldria fer-li una pregunta Don Simeó: fa molt temps que és casat amb Miss Oreneta?

SIMEÓ GONZALEZ

Per què?

BALLARINA

Tafaneries de dona.

SIMEÓ GONZALEZ

Ara... serveixo...

BALLARINA

És llàstima! Els marits mai deuen desentendre's per complert dels seus deures de marit.

SIMBÓ GONZALEZ

S'han de trobar sempre a punt per a satisfer les tafaneries de les ballarines?

BALLARINA

Les dones som fràgils, Don Simeó... i si no es troben arracerades.

SIMBÓ GONZALEZ

Segons quines dones, amiga meva. No judiqui la botiga dels demés per la seva botiga.

MISS ORENETA

Li plauria conèixer la meva vida?

BALLARINA

Molt! Moltíssim!

MISS ORENETA

Pregunti!

BALLARINA

Quants mesos fa que s'ha casat amb Don Simeó?

MISS ORENETA

Quatre!... Que més?

BALLARINA

Viuen un viure feliç?

MISS ORENETA

Què entén vostè per un viure feliç?

BALLARINA

S'ha casat i no sap què és felicitat?

MISS ORENETA

S'interpreta de tantes maneres!

BALLARINA

Ésser feliç... vol dir estimar-se molt!

MISS ORENETA

Estimar-se molt segons la seva interpretació de l'amor?

BALLARINA

No la recordo?

MISS ORENETA

El nostre amor, amor doble, equivaldria a dos vals darrers d'envelat en festa major i a molts xisclets de clarinet sobre el cansament de l'alba de poble que tot just apunta a l'horitzó.

BALLARINA

Literatura! Aquella hora en demanava.

MISS ORENETA

Aquesta hora... què demana?

BALLARINA

Paraules despullades! Sinceritat! Gosaria dir-me si mai li ha passat pel cap l'idea d'enganyar l'espòs.

MISS ORENETA

La pregunta és d'un ordre que l'acceptaria d'un confessor... no d'una Ballarina.

BALLARINA

En aquests moments la Ballarina pot ésser el confessor.

MISS ORENETA

Les Ballarines, sobretot en afers de mals pensaments i de desitjar l'espòs del proïsme, tenen la conciència molt ampla.

BALLARINA

Mellor per a vostè...

MISS ORENETA

No ho cregui... una confessió, sense penitència, no és confessió.

BALLARINA

Ni sense promesa d'esmena.

MISS ORENETA

Ni sense promesa d'esmena... Una pecadora impenitent no em pot confessar... Res més... Ballarina?

BALLARINA

Res més... Que l'escoltin els que la creuen aixelada.

MISS ORENETA

Ai si en els vaixells no es vola! No sent que fem camí en una fermentadora promiscuació? *(Trenca el diàleg en sec i aixeca la copa de xampany).*
Per al músic. La seva música parla d'amplaries, de claror, de àrbres tan carregats d'ocells que sembla que totes les fulles cantin.

AFRICA ROLAND

Beu Jafet... i brinda... No tens copa?

JAFET

Ni set, mamà. (*Amb molta intenció i com si s'engorgés un raig amargantós de sèver*).

AFRICA ROLAND

Beu... Que hi fa que malbaratem un xic més? (*Gran riallada.* JAFET *la sent com una picada d'escorpí. Envermelleix. Aprés esdevé esblanquеït*).

JAFET

Mamà!

AFRICA ROLAND

La festa és per a honorar-te. (*Li tomba l'espatlla*).
Es llàstima que a bord no tinguin xampany del caríssim.
(Apartada del fill i rient encara).
Recordes Jafet el que beviem a les hisendes? (JAFET *va a llançar la copa.* MISS ORENETA *li agafa la mà*).

MISS ORENETA

Jafet, li prego que ens acompanyi.

JAFET *(aixecant la copa)*

Per a vostè!!!

MISS ORENETA

Fer a mí sola, Jafet? (*Renyant suaument*).

JAFET

Per a vostè.., i per a tots!...

BALLARINA

Gràcies... Malgrat li hagin arrancat el *tots*... amb tirabuixò.

(LA BALLARINA *aixeca la copa*)

Per a que el músic s'encari amb les realitats i sàpiga cullir les roses de la vida... sense punxar-se... Al revés d'ara .. que no més sembla cercar les espines.

CAPITÁ

Per al músic! (*Es beu. S'omplen amb abundó les copes*).

CLOWN DE LES FANTASIES

Esperem el seu brindis, Novícia.

NOVICIA

Perquè la música que ha de néixer en el músic li porti la pau!

JAFET

Així sia!

CLOWN DE LES FANTASIES

(*A la* NOVICIA *qus resta amb la copa a les mans sense beure*). Begui!

NOVICIA

Jo no... no... Són casibé religiosa professa. Fujo del món!

CLOWN DE LES FANTASIES

En viatjar és permès tot! Viatjar és com passar un pot. Ni és la terra que es deixa... ni és la terra on es va.

JAFET

O ho és tot, la terra on es va... i la terra que es deixa...

CLOWN DE LES FANTASIES

I ara a recaptar per a la vídua i el fill del mort. El descuidàvem i la festa s'ha fet per ell. Tal vegada va arrapat a la ferralla del vaixell escoltant música... i escoltant-nos a nosaltres.

SIMEÓ GONZALEZ

No en tenen prou amb enfarinar-se la cara, cara trista que sembla un taüt d'albat, que han d'evocar amb enrajament coses macabres? Tantmateix és massa fantasia la seva.

L'ALTRE CLOWN

Volia beure, company, a la salut del mort i sense recordar-lo?

SIMEÓ GONZALEZ

El beure em costarà més del que es pensen. Veritat Dòna Africa?

AFRICA ROLAND

Don Simeó? (*Amb baticor.* D. SIMEÓ *l'encalma amb el gest*). Però l'ha begut a gust?

SIMEÓ GONZÁLEZ

No em queixo! Sortim a coberta Fa xafogor.

BALLARINA (*que havia iniciat el recapte)*

Esperin. No surtin tots a l'hora, m'esgarriaran els clients. Senyor Banquer: per a uns pobres!... Com són els pobres, vistos des del seu observatori?

BANQUER

No els veig! Quan passo davant d'ells toco el klaksons, com el toco en les giragonces de les carreteres en passar-hi amb l'auto brunzint... Tingui (*Li dóna uns bitllets tiets de la butxaca amb un grapat)* El senyor li donarà una maragda (*Senyala al senyor de les maragdes).*

EL DE LA MINA

Una maragda, als ofegats, no els fa fred ni calor.

BALLARINA

No és per l'ofegat. Es per la vídua i el fill de l'ofegat... L'ofe-

gat, flota per dintre la maragda de l'aigua que és mellor que les seves... *(Han sortit a coberta. Grups. Encara resten passatgers al saló.* LA BALLARINA *segueix recaptant. Parla amb el* CAPITÁ *i esguarda a* JAFET. JAFET *ha obert una finestrella i sembla enfonsar-se nit endins. En altre angle del saló hi ha la* NOVICIA. MISS ORENETA *és en mig*).

JAFET

Nit primaveral plena d'estels i salabror marina.

NOVICIA

Em sembla que en el silenci sento brandar les campanes del convent.

MISS ORENETA

És cert senyor Capità que demà, en sent nit, veurem els fars de la costa.

CAPITÁ

Espero que sigui demà. A la primera terra que es veu, després de tants jorns d'aigua, la besem amb els ulls...

NOVICIA

Terra!

MISS ORENETA

I aviat l'adeu!

JAFET

L'adeu... quan encara no s'ha dit la paraula d'inici.

MISS ORENETA

L'adeu (*Silenci. El Clown fa irrupció*).

CLOWN DE LES FANTASIES

Intermig del segon acte! Intermig de rialles. Els clowns també fem d'esmoca ciris. Quan ve la melangia de la mitja claror entrem en treball... A matar jueus amb massa de nois. (*Parla apressat. Parlar clàssic de circ quan el clown s'esforça en arrencar al públic d'un empeltreiment sobtat*) Avui no hi ha lluna al cel perquè els clowns la portem sotaixella...

SIMEÓ GONZALEZ

(*Des de coberta i treient el cap al saló*) Esperin! La parella enamorada farà l'intermedi.

CLOWN DE LES FANTASIES

Per què?

SIMEÓ GONZÁLEZ

Tenen un fill! *(Rialla i desapareix. Sorpresa en els altres)*

MIISS ORENETA

Un fill? A veure? *(Entren* EVA *i* JAUME. EVA *porta un nadó als braços. El porta molt embolicat i molt curosament).*

EVA

Pobre nadó!

NOVICIA

D'on l'han tret?

EVA

De tercera! Rera nostre vé la mare... Entri. Pobre nadó! Entri! *(Surt de coberta i entra al saló* LA DONA DE TERCERA. *La mare restava arran de l'entrada sense gosar avançar).*

DONA DE TERCERA

Em fa vergonya. *(Ja ha entrat. Es jove i bella. Vesteix robes fosques i pobres).*

EVA

Des de dalt l'he sentida somicar en un clap d'ombra de l'escala. Ací tothom ploriqueja. M'ha explicat que l'infant ha nat al vaixell.

MISS ORENETA

Pobre marraquet *(L'agafa)* Vé sola, senyora?

DONA DE TERCERA

Sola! *(Amb veu fonda).*

MISS ORENETA

No és casada? *(A mitja veu per a no ferir).*

DONA DE TERCERA

Si!

MISS ORENETA

El pare del nen, doncs?

DONA DE TERCERA

Em deixà en el vaixell... i es feu escàpol.

EVA

Altres amors?

DONA DE TERCERA

Qui sap.

MISS ORENETA

Suposo que tenia esment de com la deixava.

DONA DE TERCERA

Bort que és! Que Déu li torni la paga. Dos segons abans de la fugida encara em parlava del seu enfolliment per mi... «Quan arribem a port» – deia... (*Li sembla sentir la veu que fa promeses caure perfidiosament, amb persó de gota. Es batzega com un arç que vol ésser tot espines*) Adhuc sembla que senti la mà de la dona que m'el roba com el cavall sent la mà del domtador en la tossa crinada! Rampoina!

JAUME

Parla iradament.

DONA DE TERCERA

He estat anyell tota la vida I ara, el meu fill... Puc seguir essent anyell?

EVA

No s'estimaven en casar-se?

DONA DE TERCERA

Mai ningú no ha sentit més juraments d'amor que jo.

EVA

I doncs?

DONA DE TERCERA

L'amor és una embriaguesa. Dura més o menys, però passa.

EVA

D'on deuen eixir les paraules que menteixen les amors que no se senten?

JAUME

Es pot parlar d'amors sense sentir amor?

DONA DE TERCERA

Ell... ell m'en parlava... M'ha estimat mai? No ha mentit sempre amb mi? Que era aquella espurna que li brillava als ulls? Lladre.

EVA

Jaume! (*Esporuguida. Com si tingués por que l'espòs li fugís*).

NOVÍCIA

Amor, suprema il·lusió! Suprem engany!

DONA DE TERCERA

Lliurint-se de l'amor!

NOVÍCIA

L'amor de Déu és l'única veritat!

MISS ORENETA

I l'altre! També és veritat l'altre! Una gran veritat!

DONA DE TERCERA

L'altre, no, senyora! L'altre, no!

MISS ORENETA

I l'altre! No veu l'amor? El fill! El fill li recordarà hores d'un amor cert; d'un amor que haurà passat, però que haurà existit. Vostè deixaria el fill?...

DONA DE TERCERA

Mai... El fill és la meva vida!

MISS ORENETA

Una altra vida! No la de les amors boges i enfebrades. Una altra vida! La vida! Ningú sap que és amor, perquè demanem al amor el que no es deu demanar-li. Volem que l'amor s'eternitzi per eternitzar el nostre goig. Egoistes! En el goig no ens hi podem eternitzar... L'amor ens eternitza en el fill. Benaurat amor! Volen dir-me perquè serveixen els arbres que no donen fruit?

JAFET

Per a donar ombra!

MISS ORENETA

Ombra, si! Goig! Mentida! Ai del que no més pot donar ombra! (*Un silenci breu*). No en parlem més. Cal batejar el nadó nascut al mar i cal batejar-lo amb rialles, no amb planys... Que seras marrequet? Un obrer obscur? Un home gloriós? Estimaras? Tindras fills? Deixaras l'esposa per a fugir amb una altra? Quan trobis per a donar vida a l'esposa i als teus rebrolls, la gran gelosa, la mort, no t'acostarà la boca famolenca com l'ha acostada al obrer mort a les carboneres d'aquest vaixell... i que hem llençat al mar. (*Parla commosa, els sanglots arran de gola. Tots la rodegen. La* DONA DE TERCERA *li pren el fill del braç*).

JAFET

Miss Oreneta!

CAPITÁ

Cap a coberta, senyora! Ens hem ajuntat al saló per alegrar la nit i no per a angoixar-nos... Sortim?...

MISS ORENETA

Surtin! Ving! El mirall m'ajudarà a serenar-me... (*Surten tots.* MISS ORENETA *resta sola en mig del saló. Silenci. Fa un gran esforç per asserenar-se. S'aixuga unes llàgrimes rebels i després comença el maquillatge. Ja llesta per exir es topa amb* JAFET *que entra al saló i tanca la porta.* MISS ORENETA *fa un gest de protesta*).

JAFET

Un segon, Miss Oreneta.

MISS ORENETA

Deixi'm, Jafet!

JAFET

Vull parlar-li.

MISS ORENETA

Ara, no!

JAFET

No puc callar més! L'estimo.

MISS ORENETA

Ha escullit una hora dolenta per a parlar-me d'amor. Amor! No ha vist l'amor?

JAFET

He vist l'amor d'ells... No he vist el nostre!

MISS ORENETA

En acabar, tots iguals. Amor?

JAFET

No negui l'amor! A mi m'abrusa. Vostè m'ha fet embogir.

MISS ORENETA

Amor! Bogeria!

JAFET

Sapigués vostè que és estimar!

MISS ORENETA

Ho sé!

JAFET

Al seu espòs?

MISS ORENETA

Deuria estimar el meu espòs.

JAFET

No l'estima? A qui estima?

MISS ORENETA

No perdem el temps parlant d'amor. A coberta ens esperen. Hi ha perill.

JAFET

Vull saber a qui estima! Parli!

MISS ORENETA

Amb quin dret?

JAFET

Amb cap dret! Es cert! Gosa parlar d'amor a Miss Oreneta qui va al vell món com un nàufrag!

MISS ORENETA

No m'entén! A Miss Oreneta ningú pot parlar-li d'amor.

JAFET

Pot parlar-li d'amor qui l'estimarà tota la vida; qui és presoner seu; qui no pot viure sense Miss Oreneta...

MISS ORENETA

Les eternes paraules.

JAFET

I un volcà, obert al cor, sota d'elles.

MISS ORENETA

Volcà hi havia sota les paraules que juraven amor etern a la dòna de tercera.

JAFET

No em creu?

MISS ORENETA

El crec! Faig més. Em defenso. Tal vegada és vostè a qui estimo. . i no dec estimar...

JAFET

A mi!!!... Miss Oreneta! (*En èxtassi*)

MISS ORENENA

Recordi com vostè definia l'amor. Amor és ço més bell que es torna fum quan els braços volen lligar-ho... Deixem ço més bell! No ho volguem lligar...

JAFET

Desfaré els obstacles que ens allunyen. Lligarem ço més bell. Veurà com amansim els impossibles!

MISS ORENETA

Que sap vostè de la meva vida!

JAFET

Que és malaurada! Que s'ha maridat amb desamor!...

MISS ORENETA

Que amb amor no m'hauria maridat.

JAFET

M'ho diu després d'haber-me mostrat el cel?

MISS ORENETA

Aturi les altres preguntes! (*Silenci. Sorpresa en* JAFET). M'esguarda amb estranyesa, amb espant? Faig el meu darrer viatge!

JAFET

Prepara la nostra separació amb paraules de misteri?

MISS ORENETA

Endolceixo amb paraules de Misteri la nostra separació... No mato l'esperança de tornar sentir-li dir que m'estima i sé que finit el viatge ..

JAFET

No ens veurem mai més? No ens podrem veure mai més?

MISS ORENETA

Obrila porta! Deixi'm respirar! La nit pesa d'estels.

JAFET

Bella nit! Fosca de seda! Mar que canta! Perdre's nit endins i no tornar mai més!

MISS ORENETA

Si pogués ser. (*Presonera, malgrat ella, de la nit i del músic*) Sort que, una vegada a port, ens riurem del desvari d'aquesta nit de música, i els records de viatge anirán esborrant-se.

JAFET

Creu el que diu?

MISS ORENETA

Es necesari que ho cregui. La vida fereix, però pella les ferides. S'encenen fogueres; s'apaguen. Oblid! Cendra!

JAFET

Si sabés com l'estimo no parlaria d'oblid ni de cendra

MISS ORENETA

Que són les amors fugisseres per qui té un pervindre gloriós com el seu? Li pronostico la glòria com les bruixes pronosticaren a Macbeth que seria rei. La glòria ho fa oblidar tot!

JAFET

La glòria no em farà oblidar Miss Oreneta! (*Acosta febrós la seva boca a la de* MISS ORENETA. MISS ORENETA *tremola com un ocell presoner; esguarda arreu amb astorament. No sap com desfer-se de l'abraç de* JAFET). L'estimo!

MISS ORENETA

Jafet!

JAFET

Lluitaré contra el món; contra els prejudicis, contra les necessitats, contra l'espòs!

MISS ORENETA

Perquè ha nomenat el meu espòs? Allunyem la follía, Jafet.

JAFET

Ets meva! Vull que siguis meva, meva! (*Esgarip de* MISS ORE-

NETA *en veure que, per la finestrella, esguarden la* BALLARINA *i* DON SIMEÓ. *La* BALLARINA *riu amb gran riallada frec a frec de la cara de l'espòs. S'embolica amb un abric de gassa i tissú, llampant, enlluernador*).

BALLARINA

Puput! (*Silenci*) Preguem un favor: el d'obrir la porta.

JAFET

Si!

BALLARINA

No vinc sola! M'acompanya l'espòs de Miss Oreneta!

JAFET

Fa bé de dir-ho, per a obrir-la més. (*Obra la porta violent*). Endavant .. De bat a bat. (*Tot ell fimbra i es tedreça amb virior jove. Entra la* BALLARINA *seguida de* DON SIMEÓ. DON SIMEÓ *entra gansonerament amb les mans à la butxaca i sense mostrar cap frisança)*.

BALLARINA (*a* JAFET)

M'agrada tant quan fa tragèdia com quan toca el viol·loncel. (*Silenci*) *A* MISS ORENETA). Recordi Miss Oreneta, que li havia avisat altres sorpreses. Sóc lleal! El que dic, Don Simeó, no vol dir que ella no ho sigui. Els deixo! Els clowns, a coberta, expliquen històries de marits enganyats i jo trobo aqueixes històries molt gracioses... Vull dir les històries... no els marits!

SIMEÓ GONZÁLEZ

També, també els marits sóm graciosos!

BALLARINA

Vostè ho sabrà!

SIMEÓ GONZALEZ

Ho sé! I li regracio la mercè de fer-me esguardar per la finestrella.

BALLARINA

No val la pena! Vostès voldran romandre sols, no és cert?

(*Surt rient. Un gran silenci.* MISS ORENETA *i* JAFET *s'esguarden.* DON SIMBÓ *segueix mostrant una sang freda absoluta. Sembla el mateix de la festa, quan oferia xampany)*

SIMBÓ GONZALEZ

(*Treu cigarrets i n'ofereix a* JAFET) Fuma?

JAFET

Gràcies!

SIMBÓ GONZÁLEZ

És rar! El fum inspira... A veure si no tindré llumins... Sí! (*Encén la cigarreta calmosament*)

JAFET

Parli d'una vegada!

SIMBÓ GONZÁLEZ

Abaixi la veu! No faci drama! Segui, senyora... Segui... vostè... (MISS ORENETA *i* JAFET *resten dempeus, nirviosos*) Passem l'escena drets! I bé: li agrada la meva esposa?

JAFET

L'estimo... És el tot per mi. Oreig sobre febre. Petó d'oblit sobre un greuge.

SIMBÓ GONZÁLEZ

Molt poètic! Resumim. Això, en poesia, vol dir que li agrada i contesta així la meva pregunta. I bé? torno a preguntar.

JAFET

Què vol dir «I bé?»

SIMBÓ GONZÁLEZ

Com pensa arranjar l'afer?

JAFET

(*Vehement*) Matant-lo! Deixant-me matar.

SIMBÓ GONZALEZ

Música de la seva. No l'entenc... com no he entès la del concert... Vull arranjar l'afer d'una manera pràctica!

JAFET

Ens befa?

SIMEÓ GONZALEZ

Creu que un home, seriós com jo, pot tractar els seus afers amb befa?

JAFET

Em fa fàstig! Un dels dos sobre en el món.

SIMEÒ GONZÁLEZ

Vol dir? Els seus esclats em sobten.

JAFET

A mi em sobta la seva blanesa. Trobem-nos! Lluitem! No pot creure vostè que el nostre afer es pugui tancar com qui tanca un pacte.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Per què no? Jo crec que el matrimoni és un afer comercial... dolent gairebé sempre.

JAFET

I l'esposa?

SIMEÓ GONZÁLEZ

S'esglairà si li dic que és la mercaderia?

JAFET

Qui és vostè? Com és fet vostè?

SIMEÓ GONZÁLEZ

I vostè qui és? I vostè, com és fet?

JAFET

Es pogué casar amb Miss Oreneta essent com ara el veig?

SIMEÒ GONZÁLEZ

No la mereixo?

JAFET

Pobre lleçamí caigut en un bordoi d'aigua fangosa.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Deixi d'una vegada les frases poètiques. Amb elles m'arribaria

esmolar els nirvis. Vol dir que l'esposa hauria caigut millor als braços seus? Qui és vostè? Un clavell? Un salzer?

JAFET

No jugui amb la nostra situació. Què vol?

SIMEÓ GONZÁLNZ

Hem donat la volta. El seu «què vol?» equival al meu «i bé?». Creu el senyor músic que no sóc mereixedor de Miss Oreneta?

JAFET

En respong amb la vida!

SIMEÓ GONZÁLEZ

Galopa sempre. Com vostè diu, crec que no em mereixo l'esposa que m'ha donat la sort... Quan dic la sort, vull dir el meu diner. He comprat Miss Oreneta. (*Protesta de* MISS ORENETA. *Xárriqnejar de dents de* JAFET... DON SIMEÓ *segueix parlant amb gran calma*). Em troba cínic? No ho cregui! Sóc bo. Veurà com ho sóc. El deixo viure... i el puc matar. Faig més: convinc en fer la felicitat d'ambdós... que jo destorbo... Vostè em torna els diners que Miss Oreneta em costa... i queda seva.

JAFET

Ara puc dir que ja sé com és un monstre!

SIMEÓ GONZÁLEZ

Monstre, jo? Tant? L'espaordeix la proposició... o el preu? Li faré un descompte... per l'ús.

JAFET

Calli... o...! Vil!

SIMEÓ GONZÁLEZ

S'esbrava? Amaga amb l'insult la manca de cabals? El mercader s'havia oblidat que tractava amb un client sense solvència. Recordo que la seva mamà s'ha posat molt tendre amb mi per què li pagués el xampany que ella ha ofrenat en la festa passada. I l'he pagat... No d'aquell tan extra fi que vostès bevien en les seves hisendes... però xampany...

JAFET

Ni un mot més, o li arrenco l'ànima! (*Embogit surt a la porta i crida*) Mamà! (*Silenci. Para el borgit de la festa de coberta*) Mamà!

MISS ORENETA

Mata l'escàndol, Jafet. Tot el passatge és a coberta.

JAFET

Creus que no l'hem donat? Massa! Mamà!

AFRICA ROLAND

(*Entra espaordida. Esguarda el fill tremolant. Es refà aviat*). Fill meu!

JAFET

Fill teu? T'he cridat per a que vegis com torno a aquest home els diners del xampany que li has emmatllevat. Són els diners que em queden. Els hi torno i els hi enfonso a la boca. Diu que els emmatllevares oferint-te.

AFRICA ROLAND

Fou un prèstec. Li he dit que els hi tornaria quan cobressim el xec.

JAFET

Quin xec hem de cobrar? La mentida! La vergonya? Arribares a pregar baixament?...

SIMEÓ GONZÁLEZ

(*Recull els bitllets de terra on han caigut*). Li extendré rebut quan hagi comptat si n'hi ha prou.

JAFET

I me'l firmarà amb sang. Som dos homes que ens trobem cara a cara.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Perquè li pugui dir que vostè té una mare lleugera?

JAFET

Per a assabentar-lo de que he besat la seva esposa.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Vostè dóna massa importància als besos. Romàntic al fi!

JAFET

Vostè és un home absurd.

SIMEÓ GONZÁLEZ

He de dir-li que no tinc por que em prengui l'esposa. (*Com si li digués el més fort dels insults. L'insult que xafa*). Pobre! (*Silenci*) Miss Oreneta es casà amb el comerciant per les seves riqueses: no li ha contat? El pare de Miss Oreneta vorejà la fallida comercial La nina de luxe era dispendiosa. Vaig plantar cara a la situació que travessaven i la nina fou meva. Tracte de mercader per desig de lluir la nina? Bon cor? És escatible. En el cas de la seva mare només ha parlat el bon cor i l'escatir-ho no hi cap. Capeixi que els anys de la seva mare, encara que ben portats, només poden temptar les epilèpsies del Senyor Misteri!

JAFET

Sigui com sigui, és la meva mare i, al meu davant, obligo a respectar-la per respecte a mi mateix. Entén? Per respecte a mi. Vinclis davant d'ella! (*L'agafa pel coll i el fa vinclar davant d'*AFRICA ROLAND. *Xiscles. Avalot. Venen els passatgers*)

MISS ORENETA

Socors! Socors!

BALLARINA

Baralles! Que parin els clowns! En el ring hi ha matx!

CLOWN DE LES FANTASIES

(*Treient* SIMEÓ GONZALEZ *de les mans de* JAFET*)* Què fan?

BALLARINA

Lluiten l'amor!
Jo donaria la raó a Don Simeó. Ell sempre explica que l'espo-

sa li costa cara, caríssima. Fa bé en no voler que un altre s'aprofiti del seu diner o del que tants diners li costa! No els sembla?

MISS ORENETA

(*Redreçant-se parla a* DON SIMEÓ) Expliques a tots, a tots, que t'he costat cara?

SINEÓ GONZÁLEZ

(*Que al seu torn es vol revenxinar*) Prou espectacle!

BALLARINA

No es podrà dir que la festa de la nit hagi pecat d'ensopida. Danses! Música! Rialles. Bateig. Recapte per un mort. I baralles per una dona. Felicito Miss Oreneta per la part principal que ha pres a la festa. Fins demà!

MISS ORENETA

(*Acollant per la ma a* LA BALLARINA) Esperi! Esperi!
Vostè ha encès el foc de l'escàndol. L'apagarem amb els mitjans que calen: més escàndol... I al seu davant! Vostè m'ha dit el desig vehement que té de conèixer la meva vida... L'explicaré perquè vostè la conegui... i perquè la coneguin els altres. Don Simeó pregona que va comprar molt cara la nina de luxe. Doncs bé, la nina de luxe fa saber que, en amor, el qui compra i el qui ven, s'anivellen. Don Simeó era assabentat de que Miss Oreneta no l'estimava, de que no l'estimaria mai. «Que hi fa – deia ell –, si és meva?» Oferí per la nina; feu passos, aprofità jornades difícils; exigí un sacrifici en pagament d'un favor; mostrà el neguit del comprador vehement davant la mercaderia cobejada... I la nina fou seva! Hi ha una cosa que Don Simeó no sap. És que Miss Oreneta té els jorns comptats i que, per això va acceptar-lo. Don Simeó, aleshores, esperava de les noces llargues jornades de plaer. Perquè enterbolir li el goig? Quan comença a sentir que el matrimoni és un plaer costós se l'avisa que té la sort d'arribar a unes acaballes. No s'esfondrarà! Tants estius i tantes travessies han madurat a Miss Oreneta. Ja li cal a correcuita, un lloc altíssim on puga respirar la neu. Miss Oreneta fa el seu darrer viatge.

JAFET

(*Enfollit oberts els ulls a una gran engoixa*) Digui que fantasieja, Miss Oreneta!

MISS ORENETA

Miss Oreneta fa el seu darrer viatge. No s'hauria distret si no fós així... Ara... als damnats se'ls dóna el consol que desitgen. Jo he buscat el meu darrer consol en l'estimar. Que l'he buscat en un amor il legal? Què hi fa si va nimbat de puresa; si té fondàries i transparències de sospir? (*Silenci*) Res més! A un escàndol, una confessió. Ningú no pot jugar a enfebrar-se fantasiant. Dic el que passa A qui menys pot estranyar l'amor que, de sobte, ha nascut en mí, és al meu amo. En tractar les noces vaig dir llealment que el meu cor no despertaria mai per ell. No l'ha d'estranyar que hagi despartat per un altre. (*Altre silenci. El trenca* DON SIMEÓ, *fent-se el sornaguer. Torna a ésser el* DON SIMEÓ *panxut, d'esguard de linx i orelles de conill*).

SIMEÓ GONZÁLEZ

Ja? Manca un final: l'«he dit». (*Bromejant*) Anem a la cabina! Anem! Oh, les novel·les!! (*el passatge*) No estranyin l'escena! Miss Oreneta ha jugat sempre la dona complicada. Es un dels seus aspectes que més m'atrau

MISS ORENETA

Miss Oreneta té, com les orenetes, negres les ales, però té blanc el pit. Miss Oreneta no és una giragonça.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Anem! Verament té raó la Ballarina! La nit ha estat pròdiga: danses, mitings, lluita, violoncel. Anem! (*Ja a la porta del saló. Al fons el mar, el mar extès que remoreja, que exulta fent dringar el cristall lleuger de le llum dels estels que porta al damunt.*

BALLARINA

La Ballarina no pot anar-s'en sense que Miss Oreneta la deixi marxar. El sermó ha anat tan per a Don Simeó com per a la Ballarina.

MISS ORENETA

Que el remordiment del mal que hagi pogut fer-me no li allunyi la sòn.

BALLARINA

No sóc sentimental... i estic curada de pesombres... Fi del segon acte. (*Surt embolcallant-se amb el seu abric espurnejant, que riu falsiós de brills en fregar la nit amorosament enjoiada*)

EVA

(*La parella fa grup amb* MISS ORENETA *i la* NOVICIA. *Li volen mostrar estimació*). Miss Oreneta, ens té al costat seu!

MISS ORENETA

Parella enamorada: veuen les amors?

NOVICIA

Pregaré per vostè.

MISS ORENETA

Com li envejo la pau del convent! (*En anar eixir, acompanyada del grup,* JAFET *l'atura*).

JAFET

Ara m'escoltarà a mi, Miss Oreneta!

MISS ORENETA

No, Jafet! Hem parlat prou, Deixem-nos!

JAFET

Mataré a Don Simeó!

MISS ORENETA

Parla com un infant... A reposar! A oblidar! (*Surten*).

JAFET (*amb crit*)

Miss Oreneta! (*Vol encalçar-la. La seva mare li barra el pas de la porta del saló*).

AFRICA ROLAND

On vas?

JAFET

No m'aturis, mamà!

AFRICA ROLAND

Qui millor que jo per a guarir-te?

JAFET

Tú!! Goses dir-m'ho després del que ha esdevingut?

AFRICA ROLAND

Hem de viure!

JAFET

Prou, mamà! Ella marxa lleugera perquè s'ha pogut confessar en alta veu. Jo duc els meus dols dintre i duc els teus, que no puc pregonar, que m'estrangulen. Ara em mancaves. Desitjo la mare per a plorar damunt dels seus genolls, per a esplaiar me amb ella Tu no m'ets mare! Ho sento que no tinc mare! Puc voler que m'acaronis? M'arribes xopa de les burles de Don Simeó, de les cobejances compassives d'aquest home. I aquest home és l'espòs de la dona que em fa glatir! I aquest home em befa i t'ha befat a tu... Allunya't mamà... M'ho dirè sol, que ella mor un xic cada dia; que jo no viuré sense ella; que ja no em resta res! Perquè no pots ésser la meva mamà en instants tan dolorosos, quan tan em manca l'amor i el consol d'una mare? Mamà! Mamà! Pobre de mi! (*Va cap a la barana del vaixell. Queda sanglotant de cara al mar.* AFRICA ROLAND *el segueix. En un recó del salonet havien restat els dos clowns, en silensi i sense ocupar lloc. Es ara quan omplen l'escena*).

L'ALTRE CLOWN

Clown de les fantasies, santa nit! Diuen que el segon acte s'ha acabat.

CLOWN DE LES FANTASIES

Apaga els llums de l'escenari. Santa nit! Demà ja veurem terra. (*S'han apagat els llums Obscuretat.* JAFET ROLAND *encara sanglota. Gran simfonia d'onatge*).

FI DE L'ACTE SEGON

ACTE TERCER

La coberta del vaixell transatlàntic. El mateix lloc on l'acabament de les cabines de coberta deixa un espai lliure al passatge.

***

Matí d'arribada; matí plè de sol. A coberta hi ha molt moviment. El passatge esguarda la terra des de les baranes del vaixell. Uns arriben a la seva pàtria. Tots arriben a port. Vibració. Passen mariners i oficials. Els passatgers s'han posat les robes de desembarc, unes robes especialíssimes que no han lluit en cap dels jorns de mar. Són les robes de la partença i de la arribada. El CLOWN DE LES FANTASÍES parla des del pont. Enjús, sornaguer i sobreixint de rialles glaçades, hi ha l'ALTRE CLOWN.

CLOWN DE LES FANTASIES

Arribem a port! De pressa, mariners! La gent en els molls, espera el transatlàntic. Clown, perquè rius? Et mofes de l'alegria d'arribar? Saps que l'arribar és el pòrtic d una marxa nova? Què hi fa! Ara no s'hi pensa en que caldran nous aviaments i que aqueixa arribada és un atur, res més que un atur, del viatge al no res... Uns nuvolets de nàcar i el fum ros del vaixell, teixeixen corones damunt del nostre cap. La vida! La vida no és res més que núvols i fum: madeixa embrollada amb altres madeixes Teixim! Desteixim! La ciutat és aprop, gent del vaixell, Els campanars de la ciutat s'esberlen del soroll de les campanes. Envien salutacions a Déu... al jorn... i al transatlàntic que arriba amb un carregament de ninots desllorigats: homes, dones...

L'ALTRE CLOWN

Ninots!

CLOWN DE LES FANTASIES

Una embosta de molles... i res més! Ja arribem, clown amic·

Guaita el sol. Riu. Té cara de clown burleta. Es riu dels homes i de les facècies llurs... Germà sol! (*Gran riallada de l'*ALTRE CLOWN. *Gestes indefinits. El* CLOWN DE LES FANTASIES *l'esguarda grotescament. L'altre signa el front amb el dit... i fuig. Nova riallada. El* CLOWN DE LES FANTASIES *el vol seguir. Topa amb la* BALLARINA. *Prec de perdó amb gestes espiralejats. Silenci. El* CLOWN DE LES FANTASIES *s'aquieta en preguntar a la* BALLARINA): Ja a punt de començar altre novel·la?

BALLARINA

Quan es veu terra, les novel·les de bord s'allunyen.

CLOWN DE LES FANTASIES

Adhuc el record de les amors menyspreades?

BALLARINA

El pressentiment de les amors que vindran propícies esborra com una esponja (*Silenci. Joguineig*). Farem una bella arribada! Lluu un sol d'acabament de viatge.

CLOWN DE LES FANTASIES

Creu que l'arribada serà bella per a tots?

BALLARINA

Els que s'hagin enamorat de la vida fugissera de la travessia, queden exclosos!

CLOWN DE LES FANTASIES

Voldria fer-li una pregunta. Posa cor enlloc, vostè?

BALLARINA

Cor? La paraula no m'és desconeguda.

CLOWN DE LES FANTASIES

I els batecs del cor?

BALLARINA

No m'allunyo de les coneixences que em són necessàries.

CLOWN DE LES FANTASIES

Viure orfe de cor treu encís a la vida!

BALLARINA

No li escatiré. El que li dic és que prengui apunts de com arriben els sentimentals S'apropa el seu amic. Es dels que té cor! (*Vé* JAFET. *Ha esguardat la ciutat i s'ha passat la ma pels ulls. Vé com al·lucinat*).

CLOWN DE LES FANTASIES

Jafet!

BALLARINA

Arriba fet un jorn de tardor. Jo sóc un jorn de primavera!

CLOWN DE LES FANTASIES

Vostè és un jorn d'estiu!

BALLARINA

Florit de geranis?

CLOWN DE LES FANTASIES

Passat vora les calderes d'un vaixell!

BALLARINA

Tant? senyor Clown...

JAFET (*al* CLOWN)

No trobo Miss Oreneta... i sé que ha sortit de la cabina... L'ha vist?

CLOWN DE LES FANTASIES

Calli! Arribem.

BALLARINA

Jafet: parlàvem de vostè. No l'acontenta l'arribar?

JAFET

M'acontenta el deixar-la.

BALLARINA

És rencuniós!

JAFET

Soc clar!

BALLARINA

No emboira el pensament. (*Silenci*) La pregunta que ha fet al clown puc contestar-la jo?

JAFET

(*Lluita*) És una pregunta que he fet al clown.

BALLARINA

Però ell enmudeix... i jo puc dir-li que he vist Miss Creneta.

JAFET

Vostè?

BALLARINA

Vol saber on?

JAFET

Medita una traïció nova?

BALLARINA

No té finalitat!

JAFET

Per què segueix interessant-se per les meves amors?

BALLARINA

Les faig interessants!

JAFET

Allunyi's de mi d'una vegada! M'adoloreix!

BALLARINA

Quan aprengui a oblidar...

JAFET

Qui pogués ésser flonjo com els sorrals, on tot es marca i tot s'esborra.

BALLARINA

S'endevina que és la primera vegada que viatja. Quan s'entra al

vaixell es va ulls clucs. En obrir-los, ens trobem aprop, apropíssim, els uns dels altres. És una vida que comença i que s'ha d'acabar. Grans infidelitats, grans tempestes,.., i tot amb vint jorns de travessia. Ve el port de desembarc, es plora un xic, es fan grans promeses de recordances eternes...: i, després, res. Torna a començar la vida de terra: la vida de mar ens sembla aleshores una cançò per a gronxar-se en la hamaca.

JAFET

Qui no creu que els altres són iguals que ell?

BALLARINA

Qui no creu que les seves dolors són les més grans i gairebé les úniques.,. He parlat del seu cas amb Don Simeó.

JAFET *(Vehement)*

Ha parlat de mi, de nosaltres, amb Don Simeó?

BALLARINA *(jugant)*

L'èlix fa un gran soroll.

JAFET

Respongui!

BALLARINA

M'acaba de manar que no em fiqui en les seves amors!

JAFET

Escorpí de llança enarbrada! Ballarina!

BALLARINA

Músic... núvol de posta...! (*Un grumet joveníssim i enriolat anava a pujar l'escala del pont.* LA BALLARINA *l'atura*). Escolta, grumet!

GRUMET

Em crida, senyora? *(Estranyat)*

BALLARINA

Què és amor? (*Silenci. El* GRUMET *mira amb ulls lluents de picardía, la senyora arrauxada).* M'esguardes i calles! No goses parlar?

GRUMET

Vosté viatja en primera... i jo soc grumet!

BALLARINA

Petit inconvenient! Contesta: què és amor?

GRUMET (*Des de mitja escala*)

Si, en desembarcar, la senyora m'espera en terra, li diré.

BALLARINA

Entesos i gràcies. (*Rialla*).
Ha sentit el senyor músic? En començar el viatge definiem què és amor. Per a saber-ho de cert, hauré d'esperar el desembarc. La vida és alegria. Afectes que neixen! Goig lograt que els acava! (*Silenci*)
Vostè ha posat l'amor on no el podia posar. Miss Oreneta és presonera de Don Simeó... i Don Simeó, rient, rient, tanca amb doble clau!

JAFET

Obriré la gàbia!

BALLARINA

Els músics no disposen d'altres claus que la de sol, o la de fa.

JAFET

Befes?

BALLARINA

Veritats! Ha pensat com podia apropar-se a ella? Que en sap vostè de l'amor! L'amor és tempesta, és foc... I vostè és un jorn de novembre cosit per la pluja. L'amor roent venç obstacles, roba, mata, arriba a una fi. L'amor seva... En parlàvem amb Don Simeó, rient, i jo li deia: atrevir-se el somni, en amors d'ara, anar contra del diner...

JAFET

I Don Simeó, què replicava?...

BALLARINA

Reia com un barril de vi quan s'esberla De la boca li xarbote-

javen rialles vermelles. Capia que era cert que el somni no pot anar contra el dòlar... Jo, en lloc de vostè, per a fer meva Miss Oreneta m'hi hauria jugat la vida. Del mateix llit de Don Simeó l'hauria arrencada... Quan es porta un fi s'empren els mitjans que es pot... Prengui exemple de la seva mamà.

JAFET

No em parli de la mamà.

BALLARINA

L'idealista! Vostè saltará en terra sense un cèntim.

JAFET

No li he demanat almoina.

BALLARINA

Encaris amb la realitat.

JAFET

Cada ú veu la realitat a la seva manera.

BALLARINA

Es pot creure seriosament que l'embriaguesa sigui la realitat del embriac? La seva mamà atalaia les realitats fit a flt.

JAFET

Els seus mots traspuen verí d'oprobi. No torni a parlar-me d'aquell jorn de mal record.

BALLARINA

Li parlo d'avui. Dona Africa es rescabala de les despeses de viatge!

JAFET

Per què la coltellada ve sempre de vostè?

BALLARINA

De mi? Vaig ésser jo la que feu que vostè besés a Miss Oreneta en el saló? Soc jo la que fa que jugui en tan bona companyia?

JAFET

La mamà juga?

BALLARINA

I guanya, senyor músic. Els diners venen bé per al final del tercer acte. Apropis al «fumoir» .. i veurà... (JAFET *vol sortir. L'atura el* CLOWN DE LES FANTASIES)

CLOWN DE LES FANTASIES

Resta! No hi vagis (JAFET *estreba i vol eixir malgrat tot*) No!

BALLARINA

Benvingut sia l'etern àngel de la guarda, amb careta blanca... Procuraré precisar-li els guanys de Dona Africa. (*S'allunya a pleret coberta amunt*)

JAFET

Deixi que hi vagi.

CLOWN DE LES FANTASIES

Per què? Que hi guanyarà?

JAFET

És que és cert? (*El* CLOWN DE LES FANTASIES *afirma amb el cap i estreny més fort* JAFET *dintre els braços.* LA BALLARINA *a mig camí, ha trobat al* BANQUER *i al* SENYOR DE LES MARAGDES *que escateixen amb foc*)

BALLARINA

També vostès dos es barallen?

EL DE LES MINES

El Banquer m'ha enganyat.

BANQUER

Les seves mines de maragdes són un capitol de novel·la de fulletó. Els milions del Banquer teixeixen els capítols successius. Qui enganya a qui? Senyora: podria dir-me perquè en viatge, tenim tant d'èxit les Ballarines i els Banquers... Faig avinent que cotitzo més les maragdes dels seus ulls que les maragdes de les mines del senyor!

BALLARINA

Excel·lent madrigal... (*Apropant-se*) No els han parlat d'una interessantíssima partida de pocker? Juguen Don Simeó i aquell que és jugador d'ofici contra del Senyor Misteri i de la mamà del músic.

BANQUER

L'enamorat?

BALLARINA

L'únic que, en el viatge, no ha fet cas dels Banquers... ni de les Ballarines.

BANQUER

En farà més endavant, quan petxi terra, quan entengui d'amors pràctiques i conegui la força del diner omnipotent.

JAFET

Si en terra no puc volar, em foradaré els polsos amb una bala!

BALLARINA

Senyor Banquer: veu com en queden. Adéu pocker... (*En camaraderia barroera venen del fons* DONA AFRICA *i* DON SIMEÓ) L'espectacle ha fallat.

AFRICA ROLAND

Pot ésser cert que el vaixell va ancorar?

CLOWN DE LES FANTASIES

Hi ha la ciutat davant. Xemeneies. Torres. Campanars!

BALLARINA

Hauran aprofitat el temps quan ni s'han adonat de que arribaven.

AFRICA ROLAND

Nit feliç! No m'he ficat al llit, Jafet!

SIMEÓ GONZÁLEZ

Vé el desembarc quan començava a trobar-me bé en el vaixell.

AFRICA ROLAND

Don Simeó és una meravella. Ni en perdent s'atueix.

SIMEÓ GONZALEZ

Perdia amb gust en saber que vosté s'aprofitava de les meves pèrdues... Els diners mai venen malament... I que diguin que sóc un monstre!

JAFET

Mamà! (*Crispat*)

SIMEÓ GONZÁLEZ

No m'havia adonat de vosté, Jafet! Impossible creure que vosté fos ací quan no hi veia a Miss Oreneta...
Ja s'han acomiadat? Ja s'han fet juraments?

JAFET

Ens acomiadarem! Ens farem juraments!

SIMEÓ GONZALEZ

Avant doncs, que el temps apressa: Si la trobo, li portarè. Ting un especialíssim plaer en que el comiat sigui tendre. Cap de vostés ha vist la meva esposa? Ni la Ballarina sap on la puc trobar?

BALLARINA

L'he vista fa estona. Però, col·laborant en la seva obra de misericòrdia, l'ajudaré cercar-la.

JAFET

Em revolta la farsa! No aguanto més blasmes!

SIMEÓ GONZÁLEZ

Per Déu, Jafet, ja arribem! Els drames sentimentals podien acceptar-se en alta mar i com a passatemps. En arribar...

BALLARINA

Don Simeó és un marit adorable! Veritat? (*Rialles*).

SIMEÓ GONZALEZ

Troben els senyors que soc adorable?

BALLARINA

Llàstima que no sigui solter. . Un marit així em convindria.

SIMEÓ GONZÁLEZ

Crec, malgrat meu, que la gentil Ballarina s'erra. Un marit així, està molt segur de l'esposa, Un marit així no serveix per a vosté: li mataria el desig que pogués tenir d enganyar-lo. Els dec semblar un tipus inversemblable de viatge, un tipus arbitrari. A mi els que em semblen arbitraris inversemblables són els romàntics. Els llibres els han falsejat; la seva imaginació els ha donat un patró de vestit per a tapar les molles del ninot que hi ha dintre nostre. A mi, em plau ensenyar les molles. El que no em plau és que els llibres, —per sort mai n'he llegit cap—, em donguin la màscara. Tornaré. *(Surt)*.

BALLARINA

Visca Don Simeó! Veu, senyor frenètic, com les engrunes d'aquest cul de sac no omplen una embosta? Placidesa de blau i d arribada! Mentre nosaltres cerquem el maletí i ens posem a punt dc desembarc, Dona Africa pot recomptar els guanys... I ambdós poden fer càlculs! *(Rialles. Arrossega amb ella el* BANQUER *i* EL DE LA MINA DE MARAGDES. *El* C OWN DE LES FANTASIES *s'allunya per l'altre cantó. Queden sols* JAFET *i* DONA AFRICA.

JAFET

Aquesta dòna! No puc més, mamà!

AFRICA ROLAND

Esguardes tothom amb ulls esgarriats.,. Què tens?

JAFET

Soc la burla del passatge!

AFRICA ROLAND

Creus ser-ho!... Si ho ets, ja els deixes. *(Silenci)*. Jafet, he guanyat més de mil dòlars. Els he guanyat per a tu... Mai més podràs dir que no soc una bona mare!

JOFET

Jo no accepto els diners malguanyats.

AFRICA ROLAND

Sense diners hauriem pogut desembarcar amb molta honra... però cap hotel acull els honrats perquè són honrats... Porta diners que l'honra no val encara per a un ticket de restaurant.

JAFET

Prefereixo morir de gana que tacar-me.

AFRICA ROLAND

Qui ha dit que el diner taca? Si així fos.,. pobres mans! Mira'ls. Es la becada que la mare porta per l'ocell cantaire! Són bells!

JAFET

Els teus diners em fan enrogir. (*Vol arrabassar-los.* AFRICA ROLAND *es redreça despitada i amb enrajament.*)
Al mar!

AFRICA ROLAND

No! Al mar? Ets boig! Quin ocell ha mirat d'on treu la mare la becada que li porta? Com ets?

JAFET

N'hauries d'estar contenta de que sigui com soc!

AFRICA ROLAND

Un home de desvaris? Et creus amb dret de fer-me portar una vida estreta? I, no tenint ne prou amb mi, vols també que et segueixi l'enamorada? (*Silenci*) Obra els ulls!

JAFET

T'he dit que ja no et sentia com mare!

AFRICA ROLAND

Què hauria de fer per ésser mare. Romandre a un angle? Seguir les teves facècies il·lusionades? Matar els pocs anys que em resten de fer goig? Anul·lar-me per a un fill que ja pensa en altra dona?

JAFET

Has de seguir el camí recte, mamà!

AFRICA ROLAND

El camí recte es el camí de la misèria?

IAFET

El de l'honor.

AFRICA ROLAND

És d'honor enamorar-se de la muller aliena?

JAFET

El cor no es mana.

AFRICA ROLAND

Tampoc poden manar-se els desigs de viure bé!

JAFET

Prediques immoralitats!

AFRICA ROLAND

Desitjar la muller del proïsme també és immoral! (*Silenci.* JAFET *abaixa el cap*) Qui ocupa més lloc en el teu cor: ...la mare ...o Miss Oreneta.

JAFET

La vida és així: els fills paguem el deute als pares quan som pares com ells. El deure de la mare, amb fills grans, és apagar-se...

AFRICA ROLAND

Tots sabem els deures dels altres! El fill té un clixé fet de la mare. La veu amb ulls de fill: ulls d'egoïsme.. I la vida no es així.

JAFET

No m'estimes.

AFRICA ROLAND

Si et segueixo, arraulida de misèria, t'estimaré?

JAFET

El lloc de la mare és vora el fill.

AFRICA ROLAND

Quan la mare té diners... i el fill no... el lloc del fill és vora la mare.

JAFET

Els diners no fan feliç.

AFRICA ROLAND

Don Simeó s'ha servit dels diners per a comprar a Miss Oreneta. El que jo he fet, —d'estimar la dona que dius que estimes – , havies d'haver ho fet tu. Jugar! Robar! Amuntegar bitllets de Banc... Amb diners es compra qualsevulga dona.

JAFET

No és cert!

AFRICA ROLAND

Et venien la que estimes.

JAFET

Respecta-la... i calla.

AFRICA ROLAND

En lloc de sang, hi corre boira per les teves venes. La vida es lluita, atrinxerament, sorpresa. El senyor Misteri diu que cal ésser pescador i no peix pescat... Hem jugat fent trampes... i en sento la joia!

JAFET

El que dius al teu fill és repugnant.

AFRICA ROLAND

He viscut molts anys de plaer i no vull anar a tomballons.

JAFET

I dels anys de plaer, no recordes com el plaer dels plaers, quan em tenies a la falda, quan em donaves la teva vida?

AFRICA ROLAND

No puc viure de records.

JAFET

Pots viure del meu treball d'home sà; pots donar-me el goig de tornar-te la vida que em peixies en els primers anys. Faré casa per a tu i... per a ella... El viure honrat em farà fort.

AFRICA ROLAND

Quan siguis ric, quan triomfis com músic, jo seré envellida. Llavors cercaré redòs vora teu!

JAFET

I mentre tant?

AFRICA ROLAND

Viuré com pugui... (*Gest de* JAFET. *En tombar-se veu la* DONA DE TERCERA *que avança, poruga, per la coberta com cercant algú.*

JAFET

Apropis, dona de tercera. Vostè és mare; vostè porta un fill al braç... apròpis... Imagini que el fill és gran... i que vostè és vella.

AFRICA ROLAND

No soc vella!

JAFET

Vostè és com la mamà... Imagini! Imagini que tant el fill com vostè es troben sense diners. Si el seu fill la feia viure en casa miseriosa, àdhuc en un portal que fós, mentre el seu fill buscava treball... Si el seu fill li feia passar jorns de fam, mentre el fill lluitava... què faria? Deixar al seu fill?

DONA DE TERCERA

Esperar-lo! Fer que treballés! Donar-li exemple de fortitud! Morir abraçada amb ell... si ell moria.

AFRICA ROLAND

Imagini també... Es dóna el cas de que vostè és virtuosa i pot ajudar el fill amb el seu guany, sense que el fill hagi de passar angoixes .. ni morir... què faria?

DONA DE TERCERA

Senyora! (*Ofesa*)

AFRICA ROLAND

Què faria?

DONA DE TERCERA

El que voldria el meu fill. Quan el fill és gran, la mare s'ha fós en ell. La mare fou la llevor; el fill és l'arbre.

JAFET

Vostè és una mare!

AFRICA ROLAND

I jo un altra! Jo... una mare que viatja en primera classe... Ella... una mare que viatja en tercera.

JAFET

I jo un fill que fuig de tu, mamà!

AFRICA ROLAND

La teva fugida trencarà el meu cor maternal... però estic disposta a viure bé... i tiraré per on sigui.. Els escarafalls sobren. (*Silenci*) Vaig a preparar la davallada.

JAFET

Mare! (*Sent l'esboranc del trencament. En eixir* DONA AFRICA *es topa amb* MISS ORENETA. *Les dues s'esguarden un instant. La* DONA DE TERCERA *veu* MISS ORENETA *i corre vers ella amb el fill en braços*)

DONA DE TERCERA

S'atança Miss Oreneta .. la mare del meu fill... l'altra mare. (*Silenci.* MISS ORENETA *ha avançat a pleiet. En veure-la* JAFET *cau als peus d'ella com estroncat. Li queda només l'amor de* MISS ORENETA, *sense esperança*)

JAFET

Vull recolzar-me amb vostè, Miss Oreneta! Socors!

MISS ORENETA

Que fa, Jafet?

AFRICA ROLAND

(*Que ha esguardat l'escena de lluny i abans de sortir*) El meu fill caurà del nieral tota la vida! (*Silenci.* MISS ORENETA *fa aixecar a* JAFET. *Es blega damunt d'ell; li acarona els cabells*)

JAFET

Com em deu menysprear, Mis Oreneta.

MISS ORENETA

Per què Jafet?

JAFET

Perquè no he buscat els mitjans de conquerir-la; perquè la meva vida, concebuda rectilínea, no capeix que per a obrir una porta tancada hi ha eines de lladre. M'han dit que per arribar a un fi tots els camins són bons!

MISS ORENETA

No!

JAFET

M'ho ha dit la Ballarina!

MISS ORENETA

Només ho podia dir ella...

JAFET

M'ho ha dit la mamà. (MISS ORENETA *abaixa el cap... i calla*) En dir de l'una devia haver-la fet meva en el mateix llit de l'espòs. En dir de l'altra, em calia jugar i guanyar per arrencar-la dels braços que la lliguen.

MISS ORENETA

En soc fora.

JAFET

No la sento en els meus!

MISS ORENETA

Ens lliga un llaç d'amor pregonat ben alt; cridat arran de cara de l'espòs.

JAFET

Ens lliga, deixant-nos deslligats.

MISS ORENETA

Creus que l'amor ver hauria estat l'amor que m'hagués fet macular el llit de l'espòs? (*Silenci*) L'amor ver no és el que m'ha de portar a esfullar-me als teus braços, a satisfer el teu desig! (*Altre silenci*) Tots podien pensar que en el vaixell s'havia plantejat un drama d'adulteri. Jafet, no! En entendre dels altres jo havia de caure als teus braços o tu m'havies de fer teva, robant, matant, convertit en l'heroi de novel·la que sempre esperen els aimadors d'aquests drames. En entendre teu, no. Nosaltres ens estimem en un plà d'amor inalterable que farà la força del nostre afecte. Calia al molt amor que et porto, i a la meva venjança, una amor ferma. no una amor de febre; una amor que siga l'única de tota la vida, una amor diferent de les amors que vindran per tu.

JAFET

No en vindrà cap altra!...

MISS ORENETA

En vindran d'altres, Jafet. La vida te primaveres. La nostra amor no pot ésser possessió; ha d'ésser sentiment de plenitud, essència mateixa d'una vida espiritual intensa. Així res ens separarà. Ens sabrem aprop, encara que siguem llunyans. Jo, teva! Tú, meu! Llençats cap una fita innominada. més alta i més segura que el goig, vers la fusió de dues ànimes!

JAFET

Parla, Miss Oreneta. Et sento parlar; no crec el que dius, però les teves paraules sonen amb transparència de crestall i apaguen la meva febre .. Miss Oreneta, sota del sol, amunt del cel, et veuré com una oreneta: creu que tremola. Quan et sento, visc... Quan no et senti!...

MISS ORENETA

Viuràs també. En aquesta plenitud serena, on nosaltres arribarem, hi haurà un fill: un pretext per a viure. Mira'l! *(Silenci),* MISS ORENETA *posa al fill de la* DONA DE TERCERA *entre ella i el músic*). La teva mare fuig... Jo, fujo.. Pensant que ens estimem, enyoraràs un xic l'amor que grifola. La vida cerca una finalitat. Ací la tens: el nostre fill... Tindrà dues mares,.. i un pare... Jo... moriré aviat... Quan mori...

JAFET

No parlis de morir!...

MISS ORENETA

Jura que faràs de pare al nostre fillet!

JAFET

Ho juro!

MISS ORENETA

Besa'l... Trobarem damunt la seva boca el nostre bes de comiat. Besa'l, i em besaràs... El darrer bés, Jafet!

JAFET

Impossible!

MISS ORENETA

El darrer... i a mai més...

JAFET

Pots parlar com parles?

MISS ORENETA

Perquè il·lusionar-nos? La nostra amor ha d'ésser com la llum d'un far: arribada; salvació!

JAFET

Arribada on? Salvació de qué?

MISS ORENETA

Per a mi, arribada a la mort! Per a tú, salvació dels esculls!

JAFET

Una amor que neix no pot tenir el final de la nostra!

MISS ORENETA

L'amor nostra neix per a no morir. A mi, morta, em farà reviure.

JAFET

Pregones que marxes de la vida i saps dir paraules d'esperança. Jo, que ting força... sento que vaig a fons.. He pensat en el suïcidi.

MISS ORENETA

No són les dolors més grans les que poden portar-nos a una mort voluntària. No són les dolors que no es poden sofrir: són les que no es saben sofrir.

JAFET

Qui em donarà fortitut? Qui em salvarà?

MISS ORENETA

El teu art! El meu record! El nostre fill! Pensa amb nosaltres... i treballa... Fes que la teva vida no es consumeixi inútil com una cigarreta abandonada... I avant! A la ciutat! A lluitar! A vèncer!

JAFET

A morir! *(Ve per el fons* SIMEÓ GONZÁLEZ, *seguit de bona part del passatge. Ve content, triomfador, sap que és l'amo i que pot donar amb seguretat la falconada darrera).*

SIMEÓ GONZÁLEZ

Veuen, senyors, com els trobo junts! Atancin-se! A que jugàveu, infantons meus? Miss Oreneta ha trobat grans joguines. el *baby:* Jafet... I jo no m'oposo que jugui amb el nadò ni amb el músic... Dues joguines de vaixell; originals; boniques. MISS ORENETA *agafa les mans de* JAFET *que vol replicar. L'esguarda fit a fit, els ulls d'ella dintre dels ulls d'ell.* DON SIMEÓ *es riu del gest i segueix el seu joc felí. Ara acarona l'infant).* Manyoc de carn rosada! Reiet del viatge: Qui ho diria que un mercader pot entendrir-se? *(Sarcàstic. Rient).* La dona ha

volgut afillar-se el marrec. No vindrà d'una boca. Em pagarà els interessos quan sigui comerciant de cuiros!
(A Miss Oreneta) Quin nom li has posat?

Miss Oreneta

Jafet!

Simeó Gonzalez

Bonic nom!

Ballarina

El del músic.

Simeó Gonzalez

Crec que és un nom bonic, encara que sigui el del músic. Es millor nom que Simeó. Simeó, rancieja. Jafet és un nom que sembla empolvat de canyella.

Ballarina

I de clavell! Nom picant!

Simeó Gonzalez

Veritat que si, Ballarina?

Ballarina

No li farà canviar?

Simeó Gonzalez

Perquè? La qüestió de nom no té importància. Dient-se Jafet, o Simeó, serà el que ha d'ésser.

Ballarina

Un record!

Miss Oreneta

Un llaç!

Simeó Gonzalez

O un dogal! *(Agre)* Entesos? Ara, cap a petxar terra. El viatge, acaba. Un viatge és sempre un parèntesi que permet el joc,

les paraules florides, i els somnis... En arribar... M'hauria agradat sentir les fantasies que feien els dos infants que jugaven el joc de l'amor...

MISS ORENETA

Hem jurat que la nostra amor duraria més que les nostres vides!

SIMEÓ GONZÁLEZ

En els jocs d'infants, les follies de les amors eternes acostumen entrar-hi molt! Amor eterna?!... Després?...

MISS ORENETA

El bategar de les ànimes! El pensament unit!

SIMEÓ GONZALEZ

I després?

MISS ORENETA

Què hi ha després? Una eterna comunió d'esperits!...

SIMEÓ GONZALEZ

I res més? Fan gràcia els jocs de la quitxalla!

MISS ORENETA

Hi ha una veritat d'amor que Don Simeó no pot capir. La certesa de que malgrat l'espòs m'estrenyi dintre dels braços jo no sigui seva!

SIMEÓ GONZALEZ

Tens raó! No ho puc capir! No ho vull capir! Ni ho capiria! (*L'espinguet greu de la sirena del vaixell omple l'espai; passa pel vaixell amb una gran frisansa, s'allarga, repercuteix. És un moment únic. El viatge s'ha acabat i tots els lligams s'afluixen. Els viatgers senten la terra i les grans inquietuds del viure. Quin gest hi ha en ells que sembla que trenqui records i hores de travessia endormiscada? Terra: realitat*) La sirena! avisa que properament ancorarem i que el viatge s'haurà acabat. Quan la passarel·la posi el vaixell comunicat amb la terra, jo t'agafaré del braç, tu vindras amb mi i seguiras fent d'esposa; doblegada, com sempre, als meus capricis... Per al músic, què?

MISS ORENETA

L'esperit! L'amor!

SIMEÓ GONZALEZ

Que els sembla? Una amor que s'aparellarà en mig del cel. Un esperit que no tindrà braços per abraçar, ni boca per a omplir de besos, ni cos per a fondre's.

MISS ORENETA

L'amor no és l'instant de satisfer-lo: és l'ample temps d'esperar l'hora... Nosaltres ens desitjarem sempre; esperarem sempre!

SIMEÓ GONZALEZ

(*Parla després d'una gran riallada*) Una esposa com la meva no és pagada amb diners. Si l'arribo a vendre, en un instant d'irreflexió, tinc una pèrdua irreparable. (*Trenca la conversa*) Novicia... té per a Miss Oreneta una medalla de la Verge dels Desemparats

NOVICIA

Una medalla de la Verge de l'Esperança!

SIMEÓ GONZALEZ

Ballarina, que en diu?

BALLARINA

Que jo, que he llegit llibres, trobo bellíssim l'adulteri de Miss Oreneta... I a vostè el trobo un marit enganyat, i consentit, molt interessant.

SIMEÓ GONZALEZ

Cotitza més el paper de Jafet que el meu?

BALLARINA

No sé què dir-li... En el plà de novel·la, si. En el plà de realitat... nosaltres dos tenim punts de contacte. Cal tenir en compte, tan mateix, que per a molts la realitat de la vida és la novel·la.

SIMEÓ GONZALEZ

Els regalo el goig imaginatiu. Els darrers espinguets de la sirena. (*Tres xiscles breus i febrosencs*) Anem, Miss Oreneta...

MISS ORENETA

(*Com en desvari*) És l'hora?

SIMEÓ GONZALEZ

És l'hora!

MISS ORENETA

Jafet!

JAFET

Miss Oreneta!

MISS ORENETA

Ja?

JAFET

Dir-se adéu, és impossible!

MISS ORENETA

I adéu ens hem de dir! Adéu!

JAFET

T'estimo, Miss Oreneta!

MISS ORENETA

Adéu! Adéu!

SIMEÓ GONZÁLEZ

(*Desencaretant-se i mostrant la seva ferotgia cruel. Estreny l'esposa, l'arrossega quasibé cap a fora. Fa sentir el pes de la seva ma*) Veieu els vostres goigs ideals i la meva venjança? A mai més! Qui guanya, senyors: el qui somnia... o l'amo?

JAFET

Un arma! On soc? (*Desvariejant. El vaixell s'ha enfosquit per a* JAFET. *Veu les figures del viatge immòvils davant seu, amb una llum verdosa de febre. Els clowns el sostenen. En l'arrenglerament hi ha* AFRICA ROLAND, *acompanyada del* SENYOR MISTERI. AFRICA ROLAND *porta uns gossets i va contenta... El viatge s'acaba amb el pesombre de* JAFET) Amics clowns què serà la meva vida?

CLOWN DE LES FANTASIES

Amb nosaltres fins que puguis volar sol!

JAFET

Arréu les figures de pesombre que m'han voltejat en el viatge. La parella feliç. Parella feliç? Us estimareu sempre com us estimeu ara? Passarà l'amor? Què esdevindreu? Interrogants eterns. I tu, Novicia? Trobaràs en el convent la pau que has cercat en la vida i no has trobat? Enyoraràs el passat quan vegis la coloraina del mon rera les reixes del convent? Banquers! Jugadors! Fantasistes! Senyors Misteris! Gropada de tots els horitzons! Gram de tots els camps. Viviu dels altres, damunt dels altres... i gobernant els altres. I tu, Ballarina? Seguiràs essent arena assedegada, camí sense començ ni sense acabalia, arc iris enganyós? I vosaltres, mares? I tu mamà, mamà meva? I tu? Tu amb el Senyor Misteri? Pots haver volgut barrejar aquest home amb el teu fill? Pot més la vida que el teu fruit? On tornarem a trobar-nos, mamà? En un cantó? Dintre d'una remolinada de vent? En un hospital? En un antre, enjoiada tu com un monstre i jo espellifat i ferit? Arribaré a pregar que em nodreixis amb els diners mal guanyats que ara rebutjo? Mamà! I tu, dona deixada de l'amor, que em mostres el fill que hauré d'amparar: què esdevindràs? Et refies d'un desvalgut com jo per a tenir crossa? Tornaras estimar per damunt del fill? Qui t'amparará a tu? I a mi? El record de Miss Oreneta? (SIMEÓ *besa a* MISS ORENETA *gairebé esvanida damunt del pit de l'espòs.* JAFET *udola com una bestia ferida*) Ni el recort de Miss Oreneta! Aquest record em parlarà de besos i de follies.. De besos arrencats per força? Ho crec... Però hi ha qui besa la boca que jo no puc besar; la boca que jo cercaré sempre i que no besaré mai. Miss Oreneta! amor meva! Miss Oreneta... Oh... (*Les figures que ha mentit la febre de* JAFET *han desaparegut. En el vaixell no hi ha ningú. El passatge és fora. Enyorança dels desapareguts i altra vegada sol de jorn de desembarc. En la coberta només hi resten els Clowns i el músic*) Quin desvari... On son? Fora, ja?

CLOWN DE LES FANTASIES

Nosaltres et sostindrem! A viure, Jafet! A lluitar! A conquerir el pervindre!

JAFET

A lluitar per què? A conquerir què? El pervindre?... El viatge m'ha posat cara a cara amb la vida El somniaire arriba sol i las... El desacuiraçat arriba núu i sangonent...

CLOWN DE LES FANTASIES

Aprèn a portar careta. És el secret dels que somnien. La vida es pot mirar fit a fit només quan es mira entre rialla i rialla! (*Els dos Clowns treuen* JAFET *del vaixell. Ells el portaran a ciutat a viure. Cançó d'arribada que canta el* GRUMET *des del màstil més alt. Canta ilusionat la cançó de l'amor que ha de definir. Cantant refila l'amor com un russinyol... Quan vulga difinir-la... quan la vulgui analitzar...*
Sol inmòvil de port.

FI DE L'ACTE TERCER

ACTE I

Plana 32

Ratlla 14. —Diu: Pagàs. Ha de dir: Pegàs.

ACTE II

Plana 37

Ratlla 20.—Diu: Ovol. Ha de dir: Ovul.

Plana 44

Ratlla 25. – Diu: Casibé. Ha de dir: Gairebé.

ACTE III

Plana 79

Ratlla 30.—Diu: Virtuosa. Ha de dir: Vistent.

Plana 90

Ratlla 3. Diu: Desacuiraçat. Ha de dir: Desacuirassat.

Acaba de sortir

i es troba de venda
en aquesta
Administració

Qui no és amb mí

drama en tres actes

de

Ramon Vinyes

BIBLIOTECA LLANAS

OBRES PUBLICADES

L'ESCANDOL, drama en 3 actes.—SALVADOR LLANAS I RABASSA
COM AL CINE, humorada en 3 actes.—V. COMA I SOLEY
VIATGE, comèdia? drama?, 3 actes.—RAMON VINYES

PREU: **2'50** PTES.

IMP. MINERVA.-MATARÓ